

ÜNİVERSİTE HAZIRLIK

TYT

TEMEL
YETERLİLİK
TESTİ

Kazanım, Kavrama, Kazandıran seviye modeline göre hazırlanmıştır.

34
FÖY

TÜRKÇE

Konu Anlatım Föyü

- Güncel Müfredata Uygun
- Yeni Nesil Sorular
- Çek Kopart Formu

YAYINLARI

Kazanım

Bilgi Temelli

Kavrama

Beceri Temelli

Kazandıran

ÖSYM Tarzında

- Dumlupınar Mh. Behramkale Cd.
No: 9 Görükle Nilüfer/BURSA
- 444 99 16
- www.qitapyayinlari.com
- info@qitapyayinlari.com
- qitapyayinlari
- qitapyayinlari

Genel Yayın Yönetmeni
Mehmet Şirin BULUT

Dizgi ve Kapak Tasarımı
Qıtap Yayıncılık Dizgi & Grafik Birimi

Baskı ve Cilt
Qıtap Yayıncılık San. Tic. A.Ş.

Sertifika No : 71316

ISBN : 978-605-72619-6-0

© Bu kitabın tüm hakları, Qıtap Yayıncılık San. Tic. A.Ş.'ye aittir. Hangi amaçla olursa olsun, kitabın tamamının veya bir kısmının Qıtap Yayınları'nın yazılı izni olmadan kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi, bilgisayar ortamına alınması, herhangi bir yolla çoğaltılması, yayımlanması veya başka bir amaçla kullanılması yasaktır. Bu yasağa uymayanlar, doğabilecek cezai sorumluluğu ve kitabın hazırlanmasındaki mali külfeti peşinen kabullenmiş sayılır.

İÇİNDEKİLER

- Föy - 01**
Sözcükte Anlam - I
- Föy - 02**
Sözcükte Anlam - II
- Föy - 03**
Sözcükte Anlam - III
- Föy - 04**
Cümlede Anlam - I
- Föy - 05**
Cümlede Anlam - II
- Föy - 06**
Cümlede Anlam - III
- Föy - 07**
Paragrafta Anlatım Biçimleri
- Föy - 08**
Paragrafta Yapı
- Föy - 09**
Paragrafta Konu - Ana Düşünce
- Föy - 10**
Paragrafta Yardımcı Düşünce
- Föy - 11**
Paragraf Genel Tekrar
- Föy - 12**
Sözcük Türleri (Ad - Adıl)
- Föy - 13**
Sözcük Türleri (Sıfat)
- Föy - 14**
Tamlamalar
- Föy - 15**
Sözcük Türleri (Zarf (Belirteç))
- Föy - 16**
Edat (İlgeç) - Bağlaç - Ünlem
- Föy - 17**
Fiil (Eylem)
- Föy - 18**
Ek Fiil
- Föy - 19**
Fiilimsi (Eylemsi)
- Föy - 20**
Fiilde Çatı
- Föy - 21**
Ekler ve Sözcük Yapısı - I
- Föy - 22**
Ekler ve Sözcük Yapısı - II
- Föy - 23**
Ekler ve Sözcük Yapısı - III
- Föy - 24**
Cümlelerin Öğeleri - I
- Föy - 25**
Cümlelerin Öğeleri - II
- Föy - 26**
Cümle Çeşitleri - I
- Föy - 27**
Cümle Çeşitleri - II
- Föy - 28**
Ses Bilgisi - I
- Föy - 29**
Ses Bilgisi - II
- Föy - 30**
Yazım Kuralları - I
- Föy - 31**
Yazım Kuralları - II
- Föy - 32**
Noktalama İşaretleri
- Föy - 33**
Anlatım Bozukluğu - I
- Föy - 34**
Anlatım Bozukluğu - II

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

1. Çok Anlamlılık

- ☛ Dilin anlamlı en küçük parçasına sözcük denir. Sözcükler, zamanla sahip oldukları anlamın dışında yeni anlamlar kazanaarak cümlede farklı anlamlarda kullanılabilir.
- ☛ Anlam değişmesi, anlam genişlemesi ya da mecazlaşması yoluyla zaman içinde sözcüklerin kazandıkları değişik anlamlara çok anlamlılık denir.
- ☛ “Yanmak” sözcüğünün cümlede kazandığı anlamlar:
 - Ormandan kesip getirdiği odunlar ocakta yanıyor. (tutuşmak)
 - Çocuk hastalıktan ateşler içinde titreyerek yanıyor. (vücut ısısı)
 - Birkaç batarya top, kızgın güneşin altında pırl pırl yanıyor. (parıldamak)
 - Öğrenciler yeni gelen öğretmene kendilerini beğendirmek için yanıyor. (çabalamak)

BİLGİ PENCERESİ

- ☛ Son yıllarda ÖSYM soruları, çok anlamlılık özelliğine dayandığı için metindeki sözcüğün anlamı doğru bir biçimde tespit edilmelidir. Bunun için sözcük dağarcığı geliştirilerek bol bol soru çözülmelidir.

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin cümlede kazandığı anlamları karşısındaki boşluğa yazınız.

1.	Çevresinde fikirleriyle çok sevilip <u>tutulmuştu.</u>
2.	Babasının gönderdiği parayı idareli <u>kullanması</u> gerekiyordu.
3.	Küçük çocuk, anlatılan konuları <u>çabucak</u> anlamıştı.
4.	Sevimli kedi, kuyruğunu bacaklarının arasına <u>kıstı.</u>
5.	Üç çocuklu bir aileye <u>bakıyordu.</u>
6.	Askerler kaleye doğru korkusuzca <u>yürüyordu.</u>

ÖRNEK ÖSYM TARZI 1

On dokuz yaşında olmasına rağmen otuz yaşındaki bir insandan daha ağırdı. Okuldan eve dönünce bahçede kendisini ağır bir du-man karşıladı. Yemek için ağır adımlarla yürüyerek masanın başına oturdu. Bir yandan yemek yerken bir yandan da sınıfta arkadaşına söylediği ağır sözleri düşünüyordu.

Bu parçada “ağır” sözcüğü aşağıdaki anlamlardan hangisine karşılık gelecek şekilde kullanılmamıştır?

- A) Güç B) Kırıcı C) Yavaş D) Ciddi E) Yoğun

ÖRNEK ÖSYM TARZI 2

Edebiyat cambazlarının (laf ebelerinin) belirleyici

özelliklerinden (niteliklerinden) biri de bunların yaratıcı

değil, devşirmeci oluşlarıdır. Düşünce, duygu,

imge (hayal) ve söz dağarcıkları bir karışımdır. Bu kişileri

tanılamada (kavramada) en somut ölçü şuradan buradan

derledikleri (topladıkları) ürünleri üst üste yığarak bir yapıt

ortaya koymalarıdır.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı parantez () içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Gerçek Anlam (Temel Anlam)

Bir sözcüğün sözlükteki ilk anlamıdır. Temel anlam veya ilk anlam da denmektedir.

- Her sabah açık pencereden gökyüzünü seyrediyordu.
- Ormandan ilginç bir yanık kokusu geliyordu.
- Derin bir boğazdan geçip yollarına devam ettiler.
- Çevre temizliğine her zaman önem verirdi.

ÖĞRETMEN NOTU

- ☛ Bir sözcüğün gerçek anlamda olup olmadığını anlamanın yolu, sözcüğü cümleden bağımsız düşünerek akla gelen ilk anlamıyla cümledeki anlamını karşılaştırmaktır.

ETKİNLİK 2

Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili sözcük gerçek anlamda kullanılmışsa “+”, kullanılmamışsa “-” koyunuz.

1.	Yaşamının <u>değerini</u> kitaplarında yalın bir dille anlatmış.
2.	Evin bütün işlerine bu yaşlı adam <u>bakıyordu</u>
3.	Ömrü boyunca dedesinin <u>kanatları</u> altında yaşamıştı.
4.	Durmadan pencere kapatıp <u>perde</u> çekiyorum.
5.	Yemeği <u>ateşten</u> indirdiğini söyledi.
6.	Bugün akşama kadar yaşadıklarıyla ilgili içini <u>döktü</u>
7.	<u>Çoğunluk</u> sağlanamadığı için toplantıyı bugün yapamadık.
8.	<u>Yapıcı</u> sözleriyle bizim gönlümüzü almıştı.
9.	Bu yıl gazetelerde yeni <u>yüzler</u> görünmeye başladı.
10.	Yeni yeni <u>yeşermeye</u> başlayan çocuk edebiyatı, gittikçe popülerleşiyor.

ÖRNEK ÖSYM TARZI 3

Cumhuriyet Dönemi'nde yeni yeni filizlenen I dilsel ve düşünsel bir uyanış II başlar. Buna Yunus'un izine III dönüş de diyebiliriz. Ozanlarımız, Türkçenin soluğunu IV bütün dirliğiyle günümüze ulaştırmış V güçlü sesine kulak verirler.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi gerçek anlamda kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Yan Anlam (Yakıştırmaca)

Bir sözcüğün gerçek anlamıyla bağlantılı olarak zamanla yeni anlamlar kazanmasıdır. Genellikle benzetme ilgisi kurularak ve organ adlarıyla ilişkilendirilerek oluşturulur. Bazı kaynaklarda yakıştırmaca olarak geçer.

- Kalemimi çekmecenin gözüne koymuştum.
- Defterin boş yapraklarını kullanmak için kopardı.
- Mağaranın ağzında büyük bir kaya vardı.
- Şehrin göbeğinde ilginç bir kaza olmuş.

BİLGİ PENCERESİ

- Örneğin, “**ayak**” denildiğinde akla ilk gelen şey, sözcüğün gerçek anlamı olan organ adıdır. “**Masanın ayağı, sandalyenin ayağı**” ifadelerindeki anlamlar ise benzetme yoluyla kazandırılmış yan anlamlardır.

4. Mecaz Anlam (Değişmece)

- Sözcüğün, gerçek anlamından tamamıyla uzaklaşarak yeni bir anlam kazanmasıdır.
 - Hava çok soğuk olduğu için elleri buz kesmişti.
 - Yaşamı güzelleştirmenin binbir türlü yolu var.
 - Yaşanan olayları doğru okuyarak karar alıyordu.
 - İçimin ateşi hiç külenmedi, demişti.

İPUCU

- Yan anlamlı sözcükler genellikle somut anlamlıdır, mecaz anlamlı sözcükler ise genelde somut anlamlı sözcüğün soyut anlam kazanmasıyla ortaya çıkar.

ÖĞRETMEN NOTU

- Son yıllarda ÖSYM bir sözcüğün anlam özelliğini doğrudan sormak yerine cümle içerisindeki anlamını sormaktadır.

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcükler gerçek anlamda kullanılmışsa “G” mecaz anlamda kullanılmışsa “M” yan anlamıyla kullanılmışsa “Y” yazınız.

1.	Okullar başlayınca masraf <u>kapısı</u> da açılıyor.
2.	Büyük bir kamyon, <u>sel</u> sularına kapılıp gitmişti.
3.	Elbisenin <u>kolları</u> sökülmeğe başlamıştı.
4.	Onu hatırlayınca <u>derin</u> düşüncelere dalıyordu.
5.	Artık <u>boş</u> işlerle uğraşmaktan sıkılmıştı.
6.	Emekliler maaş <u>kuyruğunda</u> bekliyorlardı.
7.	Kazanın <u>perde</u> arkasını gazetelerden öğrenmiştik.

ÖRNEK ÖSYM TARZI 4

Eleştirel söylem büyük ölçüde terimlerle düşünmeyi gerektirir. Bu, I II
eleştiri türünün doğasından gelen bir zorunluluktur. Çünkü eleştir- III
mensanatsal yaratma sürecini değişik açılardan değerlendirecektir. IV V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Terim Anlam

- Bilim, meslek, sanat ve spor dallarına ait kavramları karşılayan sözcüklere terim anlam adı verilir.
 - Sürrealizm akımı bilinçaltına önem vermiştir. (Psikoloji)
 - Sanatçı, şiirlerinde asonansı sık kullanmıştır. (Edebiyat)
 - Bu hafta dışçıye gidip iki dişine köprü yaptıracaktı. (Tıp)
 - Yapıtlarında her zaman sınıf bilincine yer vermiştir. (Sosyoloji)

BİLGİ PENCERESİ

Terim anlamlı sözcükler gerçek anlamlıdır. Bir sözcüğün terim olup olmadığı ise cümledeki kullanımından çıkarılabilir.

- Bu hafta açılar konusunu işleyeceğiz. (Terim)
- Olaylara farklı bakış açısı beni etkilemişti. (Mecaz)

ETKİNLİK 4

Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili sözcükler terimse "D", terim değilse "Y" yazınız.

1.	Salonun <u>perdesi</u> iyice solmaya başlamıştı.
2.	Gözüne <u>perde</u> indiğini söylemişlerdi.
3.	Güreşle ilgilenip de <u>köprü</u> tekniğini bilmeyen yoktur.
4.	Bir süreden süre sonra kimseyle <u>köprü</u> kurmak istemedi.
5.	<u>Güneş</u> girmeyen eve doktor girer, derler.
6.	<u>Güneş</u> Dünya'nın etrafında döner.

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

1. Eş Anımlı (Anlamdaş) Sözcükler

- Yazılışları ve okunuşları farklı, anlamları aynı olan sözcüklerdir.
 - Bu bilginin bize birçok faydası olacak. (yarar)
 - Kaybolan tablo meşhur sanatçınınmış. (ünlü)
 - Özgün fikirleriyle yolumuza ışık tuttu. (orijinal)
 - Çağdaş görünümüyle bizlere örnek olmuştu. (modern)

BİLGİ PENCERESİ

- Bir sözcüğün anlamdaşı cümledeki kullanımına göre değişir.
 - Örneğin, "Ak akçe kara günde belli olur." atasözünde "kara" sözcüğünün eş anlamı "siyah" değil, "kötü" dür.

ETKİNLİK 5

Aşağıdaki tabloda verilen sözcüklerin anlamdaşlarını bularak boşluğa yazınız.

1.	Öykünmek
2.	Muhtelif
3.	Üslup
4.	İnziva
5.	Sığ
6.	Yalın kat
7.	Kapsam
9.	Kanıt
10	Aktüel
11.	Bulgu
12.	Devingen
13	İlinti
14.	İvedi
15.	Kıstas

2. Yakın Anımlı Sözcükler

- Anlamdaş gibi görüldüğü hâlde birbirinin yerini tamamen tutamayan yani aralarında anlam farklılığı bulunan sözcüklere.
- Size verdiğim soruları zorluk derecesine göre seçin, sonra ayırın.
 - Basında onun hakkında yalan yanlış haberler çıkıyordu.
 - Bakışta geçicilik, görüşte seçicilik vardır.
 - Kediye bir süre takip etti, daha sonra seyretmeye başladı.

ÖĞRETMEN NOTU

- ÖSYM son yıllarda “**Bu eylemlerdeki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?**” bu konudan soru sormaktadır.

ÖRNEK ÖSYM TARZI 5

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükler anlamca birbirine en yakındır?

- A) Buraya açılan yeni fırında her zaman taze ekmek bulabilirsiniz.
 B) Onun yerine, önüne geçmek için elinden geleni yapıyordu.
 C) Okuduğu romanın belirleyici yönlerini ve kahramanın çarpıcı özelliklerini anlattı.
 D) Kurumumuz çok seviliyor, kurumumuzdaki öğretmenlerimize saygı gösteriliyordu.
 E) Şirket çalışkan ve güvenilir bir eleman arıyormuş.

3. Karşıt (Zıt) Anımlı Sözcükler

- Anlamca birbirlerine karşıt olan sözcüklerdir.
- Belgelerin kopyalarını değil, asıllarını istiyoruz.
 - Gizli bilgilerin hepsi birdenbire aşikâr olmuş.
 - Zalimin zulmü varsa mazlumun Allah'ı var.
 - Talep edilen miktar ile arz edilen miktarı farklıydı.

BİLGİ PENCERESİ

- Bir sözcüğün olumsuz karşıtı değildir, her sözcüğün karşıtı yoktur.

	karşıtı	olumsuzu
gelmek	gitmek	gelmemek
akıllı	deli	akılsız
ağlamak	gülmek	ağlamamak

ÖRNEK ÖSYM TARZI 6

Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde karşıt anlamlı sözlere yer verilmemiştir?

- A) Kötülük her kişinin kârı, iyilik er kişinin kârı.
 B) Az tamah, çok ziyan getirir.
 C) Allah gümüş kapıyı kaparsa altın kapıyı açar.
 D) Yazın gölge hoş, kışın çuval boş.
 E) Anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurna az.

4. Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler

- Yazılışları ve okunuşları aynı olduğu hâlde anlamları farklı olan sözcüklerdir.
- En sevdiğim mevsim yazdı.
Ablasına uzun bir mektup yazdı.
 - Beni etkileyen o mavi gözlerdi.
Her gün yolunu gözlerdi.
 - Bana el gözüyle bakma, dedi.
Yanıma elinde bir demet çiçekle geldi.

BİLGİ PENCERESİ

- Yazılışlarında ufak da olsa farklılıklar bulunan “kar/kâr, hala/hâlâ, alem/âlem gibi sözcükler sesteş değildir.

İPUCU

- Bir sözcüğün “**yan, mecaz ve terim**” anlamları o sözcüğün sesteşi değildir.
- Gördüğümde burnu kaniyordu. (Gerçek anlam)
 - Geminin burnu dikkat çekiciydi. (Yan anlam)
 - Her işte burnunun dikine gidiyordu. (Mecaz)

ETKİNLİK 6

Aşağıdaki cümlelerden içinde sesteş sözcük olanları işaretleyiniz.

1.	Yazar, romanında iç dünyasını anlatmış.
2.	Ormandan topladığı kuru odunları eve getirdi.
3.	Bu problemi çözmek için çok uğraştı.
4.	Hafta sonu çocuk odasını maviye boyadı.
5.	Saçlarına artık ak düşmeye başlamıştı.
6.	Futbolcu sol ayağını çok iyi kullanıyordu.

Örnek Cevap Anahtarı

1	A	2	D	3	E	4	C	5	C	6	E
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

1. Dil, insanoğlunun iç ve dış dünyasını dile getiren (yansıtan) bir araçtır. Bu, görevsel (işlevsel) bir tanımlamadır. Yoksa salt (yalnızca) bir araç değildir, insanoğlunun kendisidir. Onu insanoğlundan soyutlamak (ayrı düşünmek) olanaksızdır. Şundan ki insanoğlu kendisiyle dili yaratarak (zenginleştirerek) yaşamını sözde sergiledi.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı yay araç () içinde verilen açıklamayla örtüşmemektedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Hemen karargâha yerleşmezsem ne geri dönebilir ne de otelede kalabilirdim.
II. Ateş yakınca bahçe bir anda duman içinde kaldı.
III. İş yerinden çıkmadan önce kısa bir süre tezgâhın önünde kaldı.
IV. Yalnız dayak atmakla kalmadı, onu işinden de çıkardı.

Numaralanmış bu cümlelerde "kalmak" sözcüğü aşağıdaki anlamlardan hangisine karşılık gelecek şekilde kullanılmıştır?

- A) Oyalanmak
B) Oturmak, yaşamak
C) Yetinmek
D) Konmak, konaklamak
E) Bir şeyle bulanmak, kaplanmak

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gerçek anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) Usta ozan, bu türküyü çok güzel okudu.
B) Hakikatin binbir cephesi yok mudur?
C) Boğaz'dan arabayla geçerken âdeta büyülenmişim.
D) Oraya gittiğimizde hemen bir ağaç gölgesi aradık.
E) Elini dalgınlıkla çarkın dişilerine kaptırmıştı.

4. Evimiz sokağın hemen başındaydı. Tecrit edildiğim odanın penceresinden bakınca bir baştan bir başa bütün sokağı görüyorum. Sokaktan gelen bir çocuk ağlaması beni pencerenin önüne çekti. Şu dünyada çocukların ağlaması ne kadar azalırsa bilin ki kötülükler o kadar azalmıştır.

Bu cümledeki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Eskiden örnek aldığı şairlerin hepsi ona yavan ve basit gelmeye başlamıştı.
B) İhtiyar adam ağır hasta olduktan sonra tehlikeli günler, ümitsiz saatler geçiriyordu.
C) Mahkûmu, cezasını tek başına çekmesi için diğer hükümlülerden ayırdılar.
D) Dil kültürel bir değişken olduğu gibi ulusal duyguyu oluşturan en önemli etkenlerden biridir.
E) Bazen hiç lüzumu yokken ona sayfalarca mektuplar yazıp buradan uzaklaşmak istiyordu.

5. "Kırmak" **sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "etkisini azaltmak" anlamında kullanılmıştır?**

- A) Soğuk havalar hayvanları kırıncı köylüler umutsuzluğa kapıldı.
B) Firma yetkilileri fiyatı son dakika yüzde yirmi daha kırmış.
C) Bazen bir ses tonunun sevdiğimiz bir insanı kırıldığını görürüz.
D) İşçiler akşama kadar bahçedeki taşları kırmak için çalıştılar.
E) Birkaç gün önce yağın şiddetli yağmur sıcaklığı kıramamıştı.

6. I. Kendisine sorulan soruları parlak zekâsıyla cevaplıyordu.
II. Nehrin azgın suları büyük kütükleri sürüklüyordu.
III. Evin önündeki ağır torbaları tek başına taşıymıştı.
IV. Tartışmadan sonra cesareti kırıldığı için çok üzülmüştü.
V. Duyurular her hafta planlanan günde açıklanmıştı.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükler gerçek anlamı dışında kullanılmıştır?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve IV
D) II ve V E) III ve IV

7. (I) Bilge Karasu yazınsal türleri, biçimleri reddeden yazınsal bir anlayışı benimsemiştir. (II) Öyle ki son dönemlerde, yazdıklarına “metin” diyerek türlerden uzak durduğunu açık etmiştir. (III) Daha sonra “metinler”in bir tür olmaya doğru gittiğini görünce de bu metinlere kitaplaşma aşamasında farklı isimler vermeyi tasarlamıştır. (IV) Aslında onun bu yaklaşımı, yazarken kendini özgür hissetme duygusuyla ilgilidir. (V) Bir resim incelemesi olarak başlayan yazı, giderek kusursuz bir tahkiyeyle çetrefilli bir öykünün dünyasına, son bölümde de denemeye evrilebilir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde “karışık, anlaşılması güç” anlamına gelen bir söz kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Güncel kaşınıtı ve acı mesajlarını taşıyan sinir hücreleri gruplarının daha belirgin olarak tanımlayabiliyor. Ancak gelen sinyalleri beyin bunu yapmakta zorlanabiliyor.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Araştırmalar – ayırımı – değerlendiren
B) Bulgular – ayrıntısını – algılayan
C) Tetkikler – farkını – detaylandırır
D) Deneyler – özelliğini – çalıştıran
E) Çalışmalar – bilgisini – seçemeyen

9. **Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük yan anlamıyla kullanılmamıştır?**

- A) Bu dalda başarılı olabileceğini sanmıyorum.
B) Uçurtmanın kuyruğu tellere takılıp kalmıştı.
C) Irmağın kolları az ileride birleşiyordu.
D) İri ve hantal gövdesiyle yürümekte zorluk çekiyordu.
E) Geminin burnunu karaya doğru çevirmiştik.

10. I. Umutsuz bir sesle son raporu okudu.
II. Salonda şiir okuma görevini bana verdiler.
III. Canım gazete bile okumak istemiyor.
IV. Arkadaşım dil öğrenemedi, okumak istemedi.
V. Yüzünden mutsuz olduğu okunuyordu.

Numaralanmış sözcüklerde “okumak” kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

11. Edebiyatın tam göbeğinde olan yazar bir edebî türe yaklaşıp bile açıkça bir tür içerisinde yer almak istemez. Ya da bir edebî tür içerisinde, farklı, onun kurallarının dışında hareket eder. Bu sınırları ezerek değiştirir, kendi sesi ile kurallarını kendi koyar. Yani ille de şiir, roman, öykü sınırları içinde kalmaz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Mecaz anlam
B) Terim anlam
C) Yansıma sözcük
D) Gerçek anlam
E) Yan anlam

12. I. Karaya vuran balınaya herkes hayretle bakıyordu.
II. Keskin gözleriyle ufka doğru bakıyordu.
III. Çocuk yorulduğu için sabaha kadar horlamıştı.
IV. Genç kuşaklara temiz bir dünya bırakmalıyız, demişti.
V. İş yerinde ahengi bozmadan çalışmayı severdi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede yan anlamlı bir sözcüğe yer verilmiştir.
B) II. cümlede mecaz anlamlı bir sözcük kullanılmıştır.
C) III. cümlede yansıma bir sözcüğe yer verilmiştir.
D) IV. cümlede birden fazla gerçek anlamlı sözcük vardır.
E) V. cümlede eş anlamlı sözcüklere yer verilmiştir.

1. kenar: Kuytu, tenha yer

başlamak: Görünmek

kaygı: endişe

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “kenar, başlamak, kaygı” sözcükleri belirtilen anlamlarını karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Küçük kız ilkokula başlarken onun masraflarını çıkarmak kaygısıyla kenarda kalan odalardan birini kiraya vermeyi düşünmüşlerdi.
- B) Güneş doğmaya başlarken elinde pirinç tasiyla derenin kenarına kadar kaygılanarak geldi.
- C) Güne mutlu başlayamayacağım diye kaygılandı, bu nedenle evin kenarından sahile doğru yürümeye başladı.
- D) Kış başlayınca taraçanın kenarında yaşayan insanlar yakacakları olmadığı için kaygılanmaya başladılar.
- E) İhtiyar adam kaygıyla “Kasabanın kenar mahallelerinden sonra bir mezarlık başlardı.” diye söze girdi.

2. Tavırlarının her biri ayrı ayrı sahteydi. Hakkı Celis, çünkü hırçın kızın şimdiki sükûnu altında kaynayan ihtiras âlemini, bu yapma tebessümlerin gizlediği yüz ekşitmelerini isabetle seziyordu.

Bu cümledeki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) İyilik ve güzelliğin birbirine ne kadar zıt olduğunu zamanla anlamıştı.
- B) Eliyle yarattığı güzel bahçeyi hâlâ kıskanç bir tutkuyla seviyordu.
- C) Hissi ve hayali tavırlarıyla sevdanın sınırlarını genişletmeye çalışıyordu.
- D) Onu sevmeye başladığından beri en sevdiği saati takmaya başlamıştı.
- E) Hareketlerine heyecanlı bir görünüm verebilmek için her gün şekilden şekle giriyordu.

3. **Aşağıdakilerin hangisinde ayrıca içindeki sözcük, altı çizili sözcükle karşıtlık ilişkisi oluşturmaz?**

- A) Dergideki üç beş yazarın üretimi de araya kaynayıp gidiyor. (tüketim)
- B) Büyük bir cesaret, sevinç ve heyecan içinde şu mektubu yazdım. (korku)
- C) Yeni yönetime pek uysal davranmaya çalışıyordu. (canlı)
- D) Her halkevinde müzik öğretmenlerinin kurduğu bir koro vardı. (solo)
- E) Ben olsam daha hareketli birini seçerdim ama zevkine saygı gösteriyorum. (sakin)

4. Her yazınsal (edebî) yaratının belli bir art alanı (deneyimi) vardır. Konumu eserin türüne ve yapısına göre değişir. Kimi eserlerde çok yönlü (boyutlu), çok düzlemli bir nitelik (özellik) taşımaya karşın (karşılık) kimilerinde tek yönlüdür.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı parantez () içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Şiirdeki ısrarı, yazınsal titizliği ve sanatçı duruşu onun Türk edebiyatındaki yerini seçkinleştiren en belirgin üç özelliğidir. Yazın hayatında, şiir dışında hiçbir türde ürün vermemiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadaki altı çizili sözcüklerden birinin anlamdaşı değildir?

- A) bariz B) çeşit C) edebî D) nitelik E) konum

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde aynı varlığın karşıt durumlarına yer verilmiştir?**

- A) Sınıfta onun öğretmene karşı yerli yersiz konuşması bizi üz-müştü.
- B) Kardeşim gündüz çalışmayı severken ben gece çalışmayı çok severdim.
- C) Gençliğinde uzun öyküler yazan sanatçı yaşlılıkta kısa öyküler kaleme almış.
- D) Yemek yemeye gittiğimizde tatsız tuzsuz yemekleri tercih etmezdi.
- E) Kışın oturma odası çok sıcak, salon ise buz gibi oluyordu.

7. Okur, yazınsal olgunun temel (ana) ögesidir. Türü ne olursa olsun her yazınsal yaratı (yapıt) varsayımsal okurlar için oluşturulur. Onun tamamlanmışlığı okuruyla buluşmasına (karşılaşmasına) bağlıdır. Kurmacasala (kurgusal) düzlemde söyleneceği doğruluğu yadsınamaz (inkâr edilemez) bu sözlerin.

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı parantez () içinde verilen açıklamayla uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Dünkü konuşmadan sonra akşamüstü Almanca basılmış muhtelif konferansları ivedi bir şekilde bırakıp gitti. Gece yatağına odaya serip niçin böyle davrandığını tafsilatıyla düşünmeye başladım.

Bu parçadaki altı çizili sözlerin anlamca karşılığı aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	çeşitli	acele	ayrıntılı
B)	umumi	detaylı	acil
C)	renkli	hızlı	hemen
D)	klasik	iyi	teferruatlı
E)	eski	acil	çabucak

9. Karla kapanan yolu açıp biraz dağ havası almak için gezmeye çıktık. Bir müddet sonra mola verdik. Burası beni açmadı, başka yere gidelim, deyince tekrardan arabaya binip radyoyu açtık. Sonra bana içini açmaya başladı.

Bu parçada "açmak" sözcüğü aşağıdaki anlamlardan hangisine karşılık gelecek şekilde kullanılmamıştır?

- A) Düzeneği çalıştırmak
B) Beğenmemek
C) Bir etkinliği başlatmak
D) İçini dökmek
E) Engeli kaldırmak

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki sözcükler anlamca birbirine en yakındır?

- A) Yazar, biçimsel anlamda oldukça yoğun bir anlatım çeşitliliği sergilemiştir.
B) Sembolik yaklaşımdan postmodern tutumlara kadar modern anlatım imkânları vardır.
C) Kitapta hayat ve kurgu karşılaştırılması yapılarak bunların birbiriyle ilişkisi anlatılıyor.
D) Tutarlı bir dil anlayışıyla günümüze kadar bilinçli bir yol izlemiştir.
E) Sanatçı tematik çeşitlilik için uğraşır, işçilerin renkli dünyasını anlatmak için didinirdi.

11. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcüğün eş seslisi (sesteşi) yoktur?

- A) Dün gelen hastanın yarasının bağı değiştirilecek.
B) Gözleri yerdeki kırmızı sarı çubuklu kilime takıldı.
C) Gece sıcak olduğu için üzerine yalnız ince bir pike örtü örttü.
D) Trakya'da, Anadolu'dan gelecek yeni kıtalar intizar edilmektedir.
E) Kimsenin üzerinde durmadığı birkaç ünlü kişiden birisiydi.

12. Bir edebiyat metnini, dili ile doğrusal hikâyesi arasında kalıp

üçüncü boyutunu görmeyen, yani o metnin karanlıkta gizlenen noktalarını aydınlatmaya çalışmadan okumak, inandırıcılıktan uzak bir biçimde okuru dramatik bir körlük içinde bırakır.

Bu cümlede altı çizili sözcüklerden hangisi temel anlamıyla kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

PARAGRAFTA ANLATIM BİÇİMLERİ

PARAGRAFTA ANLATIM BİÇİMLERİ

Paragraflarda kullanılan bazı biçimler bulunmaktadır. Her yazar, yazacağı parçada bu biçimlerden kimi zaman birini bazen de birkaçını birlikte kullanır. **Anlatım biçimleri şunlardır:**

- Öyküleme
- Açıklama
- Betimleme
- Tartışma

1. Öyküleme (Hikaye Etme)

Bir olay, eylem durumundaki bir olgu ya da durumu genellikle yer, zaman ve kahramanların ilişkisi çevresinde anlatma yoluna denir.

- Köylülerden biri ocağın çengeline bir bakraç asmıştı. Çıraların alevi vurmuş, içindeki, bir sabun köpüğü gibi rengârenk kabarıyordu. İndirip ihtiyara bir tas verdiler. Üfüre üfüre zevkle ıçıyor. Süt henüz bitmişti ki inatçı bir hıçkırık tuttu. Bütün vücudunu sarsıyordu. O, her sarsıntıda bir "Elhamdülillah!" diyordu. Köylüler, ta karşısına bağdaş kurmuşlar, konuşmaya fırsat arayarak bekliyorlardı; gençler kapı önünde, ayakta dizilmişler, uyku isteyen gözleri küçülmüş, bu sessiz, mariz misafirden bir şey anlamıyorlardı.

BİLGİ PENCERESİ

Olay anlatımı sırasında gözlemci, kahraman ya da tanrısal (hâkim) bakış açılarından yararlanır.

a. Gözlemci Bakış Açısı

Bu bakış açısında, üçüncü bir göz olayları tarafsız bir biçimde okuyucuya aktarır.

- Niğde eski nüfus memuru Avni Akbulut, elinde yiyecek sepeti, arkasında hamal, Sirkeci'deki Güzel Nevşehir Otel'i'nin daracık kapısından girdi. Bir kenara dizilmiş olan mermer masalarda taşra esnafı kılıklı birkaç adam çay içiyorlardı. Avni Akbulut, köşedeki camekânlı yere sokuldu: Kâtip nerede, diye yarı duyulur bir sesle sordu.

b. Kahraman Bakış Açısı

Bu bakış açısında, olayları metindeki kahraman bizzat aktarır.

- Ben mağaranın kapısı önünde, bir ayağım içeride, bir ayağım dışarıda beklerdim. Bir kapkaranlık mağarayı, bir ışık içinde yüzen bahçeyi seyredirdim. Komşu bahçeden küçük ağabeyimin sevgilisi "**Ayva çiçek açmış.**" şarkısını bize duyurmaya çalışır, arada bir annem evin penceresinden belirip bana "**Sakin sen içeri girme!**" diye seslenip kaybolurdu.

c. Tanrısal (Hâkim) Bakış Açısı

Bu bakış açısında, anlatıcı her şeye vâkıfır, kişilerin içlerinden geçenleri bilir, duygu ve düşüncelerini de aktarır.

- Zehirlendiği düşüncesiyle sırtına bir ürperti yayıldı, içine büyük bir korku düştü. Zehir yuttuğunun kanıtı yalnız odadaki gaz kokusu değildi; ağzının içi kavruluyor, gözlerinde kıvılcıklar çakıyor, kafasında kampanalar çalıyor, midesi delinecek gibi sancıyordu.

d. Betimleme (Tasvir Etme)

Varlıkların nitelediklerini duyularımız üzerinde uyandırdığı sözcüklerle resim çizme sanatıdır. İzlenimleri belirtmektedir. Düşüncelerin görünürlük kazanmasıdır.

- Küçük salonun fes renginde kalın ve ağır perdeli pence-resinden dışarısı muhteşem, parlak bir sulu boya tablosu gibi görünüyordu. Saf mavi bir gökyüzü, çiçekli ağaçlar, cıvıldağan kuşlar, uyur gibi sessiz duran deniz... Karşı sahilde mor, fark olunmaz sisler altındaki dağlar, korular, beyaz yalılar... Ve bütün bunların üzerinde bir rüya gibi uçan martı sürüleri! Pencerenin önündeki şişman koltuğa gayet zayıf, gayet sarı, gayet ihtiyar bir kadın oturmuştu.

BİLGİ PENCERESİ

Betimleme tekniğinin kullanıldığı parçalarda farklı duyulardan yararlanılabilir.

- Yemyeşil ormanın, kıvrılarak ve göz alabildiğine uzanan yollarında yürürken kuş cıvıltılarının eşliğinde insanın içine taptaze bir yaşam sevinci yayılıyordu.

ÖĞRETMEN NOTU

Betimleme yapılan parçalarda, duyu aktarmasına sıklıkla başvurulur.

- Kara bulutlar, döktü dökcek gibiydi. Lodos çıkmış, rüzgâr havadaki keskin kömür kokusunu oradan oraya savuruyor, balkonlarda asılı çamaşırları bayrak gibi dalgalandırıyor.

BİLGİ PENCERESİ

Doğa betimlemelerinde, doğa genellikle devinim (hareket) içinde sunulur.

- Kafa kafaya vermiş bir dost grubunu andıran yemyeşil koruluğa birkaç alaca karga konmuştu. Koruluğun hemen arkasında çağıldayan akarsuyun sesi bir şarkı gibi ta ötelere duyuluyor, rüzgâr ceviz ağaçlarında tek tük kalmış cevizleri koparıp sağa sola fırlatıyordu.

ÖĞRETMEN NOTU

Betimleme ve öyküleme tekniklerinin kullanıldığı parçalar da benzetme ve kişileştirmelere de sıklıkla rastlanmaktadır.

- Uzaktan, kambur bir ihtiyarı andıran yaşlı ağacın dallarına konan kuşlar, uzun bir kış mevsiminin ardından, yuvalarından çıkmış, bitmez tükenmez bir neşe içerisinde ilkbaharın gelişini kutluyordu.

2. Açıklama

- Açıklama tekniğinde herhangi bir konuda bilgi verme söz konusudur. Anlatıma duyguların katılmadığı bu teknik, genellikle ders kitaplarında ve ansiklopedilerde kullanılır.

BİLGİ PENCERESİ

- Bu tekniğin kullanıldığı parçalarda tanımlama, karşılaştırma, örnekleme, genelleme, ikileme, sessel yineleme (aynı eki alan sözcükleri art arda sıralama), sayısal veriler sunma gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurulmaktadır.

Tramvay, demir raylar üzerinde işleyen bir kent içi taşıt aracıdır. Öbür makineli taşıtlar gibi tramvay da 1800'lü yıllarda dünyanın görünüşünü, teknoloji anlayışını değiştirmeye başlayan endüstri devriminin bir ürünüdür. İlk raylı taşıma hattı 1832 yılında New York'un Harlem Mahallesi'nde hizmete açıldı. Taşıtın "motoru" sadece bir çift attan oluşuyordu. Son durakta atlar aracın önünden alınarak arkasına takılıyor ve böylece taşıt ters yönde sefere çıkabiliyordu. Makine çağı, yavaş yavaş, tramvaylarda da devrime neden oldu. Bu devrim pek çok aşamadan geçerek meydana geldi: kablolu çekim, sıkıştırılmış havalı motor, kömürsüz buharlı motor vb.

- "Tramvay, demir raylar üzerinde işleyen bir kent içi taşıt aracıdır." (Tanımlama)
- "Öbür makineli taşıtlar gibi tramvay da..." (Karşılaştırma ve genelleme)
- "kablolu çekim, sıkıştırılmış havalı motor, kömürsüz buharlı motor vb." (Örnekleme)
- "yavaş yavaş" (ikileme/yineleme)
- "... görünüşünü, ... anlayışını" (Sessel yineleme)
- "1800'lü yıllarda, 1832 yılında" (Sayısal veri)

3. Tartışma

- Okuyucu ya da dinleyiciyi dilediğimiz davranış ve düşünce yöneltmek için başvurduğumuz bir anlatım biçimleridir. Bu anlatım biçiminde "soru cümleleri, devrik cümle" kullanılır.

Deniliyor ki belediyeler, STK'ler, Kültür Bakanlığı yazarlarımızın, şairlerimizin kitaplarını almıyor. Dergilere abone olmuyor. Doğruluğunu bilmiyorum, çok önemli bir edebiyat dergimiz kapanınca yazıldı, söylendi bunlar. Devlet bütün kütüphanelere birer tane alırsaydı kapanmazdı, deniyor. Dergileri, önem verdiğimiz yazarların ve şairlerin eserlerini kütüphane raflarına almak, yazarlara, şairlere maddi destektir. O kadar. Fakat alınması onların okunmasını sağlamıyor maalesef. Kütüphanelere demirbaş yükünden başka bir getirisi yoktur dergilerin. Kaybolur veya geri gelmez düşüncesiyle dergiler, kütüphanelerden çıkarılmaz. Filozofa sormuşlar. İşler nasıl gidiyor diye? "Birisini kitap aldı gitti. Yarın getirecek. O da geldi mi işler yolunda demektir." demiş o da. Evet, işlerin yolunda olması için kütüphaneden kitap alınmaması, her birinin rafında tozlanması gerekir.

- Görüleceği üzere yazar; şairlere, yazarlara, dergilere özel ya da resmî kurumlar yardım etmeli mi, bunun pratik faydası var mı, sorularını ortaya atarak bu minvalde bir meseleyi tartışmaya açmış, görüşünü desteklemek içinde bir filozofun nükteli ve kinayeli sözünü alıntıyla tanık gösterme yoluna gitmiştir.

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

- Parçada anlatılanları daha anlaşılır hale getirmek, okuyucuyu etkilemek, onun ilgisini çekmek gibi amaçlarla dört anlatım biçimine ek olarak kullanılan yardımcı yöntemlere denir.

1. Tanımlama

- Bir kavram veya varlığın ne olduğunun açıklamasına tanımlama denir. Genelde açıklayıcı ve tartışmacı anlatım tekniklerinde tanımlamadan yaranılır. "Bu nedir?" sorusunun karşılığıdır.
 - Deneme; yazarın görüşlerini, kanıtlamaya kalkmadan, okuru inanmaya zorlamadan anlattığı yazı türüdür.

2. Karşılaştırma

- Düşünceyi somutlaştırmak, varlık ya da durumların farklarının ortaya koymak için karşılaştırma cümlelerinden yaranmaktadır. Karşılaştırma cümlelerinde bulmamız gereken "daha, en, pek" gibi derecelendirme bildiren sözlere dikkat etmeliyiz.
 - Takım elbiseyi giyince iş adamlarından daha şık oldun.

3. Tanık Gösterme

- Parçada ortaya konan düşünceyi desteklemek, iddiaların doğruluğunu kanıtlamak amacıyla, anlamında söz sahibi kişilerin görüşlerine yer vermektedir. Daha çok açıklama ve tartışma yöntemleri içinde kullanılır.
 - Paul Sartre şöyle söylemiş: "İnsan bazı şeyleri söylemeyi seçtiği için yazar olur."

4. Örnekleme

- Düşünceyi veya görüşü açıklamak ve desteklemek amacıyla bir örnekten yararlanmaktadır. İleri sürülen düşüncenin kanıtlanması için bütünü içinde bazı parçalar kanıt olarak sunulur.
 - Günümüzde turizmle kalkınan birçok ülke vardır. Söz gelimi İngiltere ve İspanya 8-9 milyar dolar net turizm geliri elde ederler.

5. Sayısal Verilerden Yaralanma

- Bir parçada ileri sürülen düşüncenin kanıtlanması amacıyla araştırma sonuçlarına, nicel verilere yer verilmektedir. Bilimsel metinlerde, açıklayıcı anlatımlarda bilgi vermek için sayısal verilerden yararlanılır.
 - Ülkemizde sigara kullanımı geçen yıla göre %50 düşmüştür.

6. Benzetme

- Bir kavram ya da davranış başka bir kavram ya da varlığın özelliklerine benzetmektir.
 - Pazardan aldığım biberler zehir gibi acıymış.

ÖĞRETMEN NOTU

- Genellikle "gibi, kadar, sanki, misal, andıran" ifadelerine yer verilir.

7. Sayıp Dökmelere Yer Vermek

- Anlatımda bir şeyin bütün parçalarını zihninde çarpacak şekilde art arda sıralayıp söyleme tekniğine denir.
 - Kentin doğal güzelliklerini, tarihi yerlerini, müzelerini ve işlek caddelerini gezdik.

1. Doğu Avrupa'daki çatışmalar Osmanlı Devleti'ne zaman zaman ilginç mültecilere ev sahipliği yapma fırsatı vermiştir. Bunlar öyle sıradan insanlar veya askerler değildir. İsveç Kralı 12. Şarl (Demirbaş Şarl) 1709'da Ruslarla girdiği savaşta yaralanarak Osmanlı topraklarına sığınmıştır. İade edilmek şöyle dursun 5 yıl 3 ay 9 gün Osmanlı'nın misafiri olmuş, Türk dilini ve geleneklerini öğrenmiştir. Kral bugün İsveç'te her ölüm yıldönümünde Türk geleneklerine göre anılmaktadır. Misafirlere Türk kahvesi, lokum ve baklava ikram edilmektedir. Ünlü İsveç köftesi, dolma gibi yemekler Türkiye kökenlidir. Sınırlar çok uzak da olsa İsveç dilinde Türkçe kelimeler yer almaktadır.

Bu parçanın anlatımında özellikle aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

- A) Tanık gösterme B) Tanımlama C) Betimleme
D) Örnekleme E) Açıklama

2. Köylü, ölüm döşeginde olan hasta kadının başucundaki doktorun karşısında duruyordu. Sessiz, olacılara boyun eğmiş ama akli hâlâ yerinde olan ihtiyar kadın, onlara bakıyor ve konuşulanları dinliyordu. Yaşlı kadın ölecekti, buna isyan etmiyordu. 92 yaşındaydı ve artık sonu gelmişti. Açık kapı ve pencereden temmuz güneşi içeri vuruyor ve kuşaklar boyu köylülerin ayakları altında ezilen kahverengi toprağa sıcak ışıltılarını saçıyordu. Yakıcı bir rüzgâr, öğle güneşi altında kavrulan yaprakların, tarlaların, buğday ve otların kokusunu odaya dolduruyordu. Çekirgeler, boğazlarını yırtarcasına bağırıyor, panayırlarda çocuklara satılan tahtadan yapılmış oyuncak çekirgelerin gürültüsüne benzer bir çatırtı sesi yayıyorlardı ortalığa.

Bu parçada, aşağıdaki duyulardan hangisine ait ayrıntılara yer verilmemiştir?

- A) Duyuma B) Görme C) Tatma
D) Dokunma E) Koklama

3. Evdeki tıp kitaplarını açıp derdime çare aramaya karar verdim. Sık sık doktorun kapısını aşındıranlardan olmadığım için, kendi kendimi tedavi etmeye kalkışmamda şaşılacak bir yan yoktu. Öncelikle su soruya bir cevap bulmalıydım. Neden her gece erkenden yatağa girip uyuya kalıyordum? Uykum geliyordu da ondan tabii. Peki neden uykum geliyordu? Hem de saat daha on olmadan. Yorucu bir iş yapmıyordum. Hatta son aylarda hiç iş yaptığım bile söylenemezdi. Çalıştığım iş yeri kapandığından beri işsizdim. Aldığım tazminatla bir fotoğrafçı dükkânı açmak istiyordum. Eskiden beri severdim fotoğraf çekmeyi ama profesyonel olarak bu iş nasıl yapılır bilmezdim. Haftada birkaç gün fotoğrafçı bir arkadaşımın Beykoz'daki dükkânına gidip onun yanında staj yapıyordum. Bizim buraya, Beşiktaş'a, yakın bir yer sayılmazdı ama öğlen on birlere, on ikilere kadar uyumamı gerektirecek derecede uzak da değildi.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Betimleme B) Öyküleme C) Karşılaştırma
D) Tanımlama E) Tanık gösterme

4. Çocuklar büyüdükçe istekleri ve arzuları çeşitlenir ama artık ağılamanın yeterli bir çözüm olmadığını görmeye başlarlar. Böylece zaman içinde çocuklar, istenilen her şeye hemen ulaşamayacağını ve bunun ertelenmesi gerektiğini öğrenirler. Bu süreçte ebeveynlerin rolü de oldukça kritik bir öneme sahiptir. İhtiyaçların gereğinden daha fazla doyurulması şımartılmaya yol açabileceği gibi, göz ardı edilmesi de ihmale neden olabilmektedir. Bu nedenle dengeli bir yaklaşım sergilenerek çocuklukta bu denetimin gelişmesi için ilk tohumların ekilmesine destek olunmalıdır.

**Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylene-
mez?**

- A) Somutlamaya başvurulmuştur.
B) Öznel değerlendirmeler vardır.
C) Karşılaştırmaya başvurulmuştur.
D) Örneklemeden yararlanılmıştır.
E) Çıkarımda bulunulmuştur.

5. Akşam olmaya başlamıştı. Köye yaklaşınca ortalığı büsbütün bir kızılık kapladı. Kırmızı bir deniz gibi parlayıp kımıldayan bu bir karış boyundaki kuru bozkır otlarının üzerinde upuzun gölgem yatıyor ve gölgemin başı, ileride, aralarından yer yer çerkirgeler fırlayan bu otların arasında kayboluyordu. Köyün kenarındaki birkaç evin önüne gelince burnuma yanmakta olan tezek kokusu geldi. Gözümün önünde, sac üzerinde yufka pişirilen bir ocak ve bekleyen yalınayak çocuklar canlandı. Sokaklarda daha evlerini bulamamış birkaç inek kuyruklarını kalçalarına çarparak yürüyor ve ara sıra böğürüyordu. Bu öyle bir böğürüştü ki uzun uzun düşündükten sonra söylenen derin manalı bir söze benziyordu.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi doğru değildir?

- A) Betimleyici öğelere yer verilmiştir.
- B) Karşılaştırma yapılmıştır.
- C) Benzetmeden yararlanılmıştır.
- D) İkillemelere yer verilmiştir.
- E) Kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

6. İstasyondan kalkıp vilayet merkezine giden kamyon, iki saat kadar sarstıktan sonra, beni gideceğim köye ayrılan yolun başında bıraktı. İki adım bile atacak hâlim yoktu. Çantamı yanına koyarak kenarlarından otlar fırlayan bir taşın üstüne oturdum. Kafamdaki uğultuyu dinlemeye başladım. İçi tozla karışık ter kokan kamyon dünyanın bu en bozuk yolunda bizi birbirimize vura vura sersem etmişti. Birdenbire duraklamalar, bir çukura yuvarlanırlar gibi sarsıntılar, bana nerede olduğumu bile unutturmuş ve beni karanlık bir rüya dünyasına atmıştı. Şimdi oturduğum taşın üzerinde bu rüyadan silkinmeye çalışıyordum.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İkilleme kullanılmıştır.
- B) Farklı cümle türlerine yer verilmiştir.
- C) Varlıklar ayırt edici özellikleriyle verilmiştir.
- D) Farklı duyulardan yararlanılmıştır.
- E) Tanrısal bakış açısı kullanılmıştır.

7. Misafirler arasında yirmi beş yaşlarında genç bir avukat da vardı. Kendisinin fikri sorulduğunda, “Ölüm cezası da müebbet hapis de aynı derecede ahlaka aykırıdır ama ikisi arasında bir seçim yapmak zorunda kalsaydım kesinlikle ikincisini seçerdim. İyi veya kötü bir şekilde yaşamak, hiç yaşamamaktan daha iyidir.” şeklinde konuştu. Hararetli bir tartışma başlamıştı. O günlerde şimdikinden daha genç ve sinirli olan banker, birden heyecandan coştı. Yumruğunu masaya vurdu ve genç adama bağırarak “Doğru değil! İki milyonuna bahse girerim ki sen hapiste tek başına beş sene bile kalamazsın.” dedi. Genç adam ise “Sözlerinde ciddiyen bahsi kabul ediyorum ama beş değil 15 sene hapiste kalacağım.” diyerek karşılık verdi. “On beş mi? Kabul!” diye haykırdı banker. “Ortaya iki milyon koyuyorum, beyefendi.” “Anlaştık. Sen milyonlarını ortaya koyuyorsun, ben de özgürlüğümü ortaya koyuyorum.”

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Dolaylı anlatım
- B) Öyküleme
- C) Karşılaştırma
- D) Mecazlı söyleyiş
- E) Nitelime

8. Uygur yazısı, Uygurların kullandıkları pek çok alfabe sistemi içinde en önemlisidir. Bu alfabe Soğdak alfabesinin yakın akrabası olan ve sonradan Moğolların kullandığı alfabedir. XV. yüzyıla kadar kullanılmış olan bu alfabe, Arap alfabesinin hâkimiyeti karşısında kullanımdan düşmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk zamanlarında şehzadelere Uygurca öğretildiği bilinmektedir. Uygurca'dan günümüze “Çaştani Bey Hikâyesi”, “Altun Yaruk”, “Kalyanamkara ve Papamkara” ve “Kuanşi İm Pular” gibi eserler kalmıştır. Ayrıca dinî nitelikli birçok parça da ele geçmiştir. *Kutadgu Bilig*'in bir nüshası Uygur alfabesi ile kaleme alınmıştır. Kısacası Uygur alfabesi ile yazılmış pek çok kaynak olmakla birlikte maalesef bunların büyük kesimi yurt dışında Almanya, İngiltere, Rusya, Japonya gibi ülkelerde bulunmaktadır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinde verilenlerden yararlanılmıştır?

- A) Betimleme - öyküleme
- B) Öyküleme - örnek verme
- C) Betimleme - açıklama
- D) Açıklama - öyküleme
- E) Açıklama - örnek verme

1. Samime Hanım, kanepeye oturmuş, sarı siperli lambanın ışığında gazete okuyordu. Masanın üstünde ufak saatin gizli tıkırtısı, köşede yanan sobanın derin çıtırtısı bu odaya ölgün bir ruh veriyordu. Usulca kapı açıldı. İçeriye kuyruğunu kaldırarak, kapının pervazına, minderin ucuna sürünerek bir kedi girdi. Sobanın yanındaki şiltenin üstüne çıktı, kıvrıldı... Arkasından, mavili fanila entarisi, siyah kuşağı, lepiska, gür saçlarını yarı örten mavi yemenisiyle, pembe, değirmi çehresiyle bir kadın çekinerek ve başını sağ omzuna doğru bükerek duvarın kenarında dayandı. Durdu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangilerine başvurulmuştur?

- A) Açıklama - öyküleme
B) Tartışma - betimleme
C) Öyküleme - betimleme
D) Açıklama - tartışma
E) Örneklendirme - öyküleme

2. Tam adı Ahmet Sezai Karakoç olan usta edebiyatçı, 22 Ocak 1933'te, Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas cephesinde çarpışırken Ruslara esir düşen tüccar Yasin Bey ile Emine Hanım'ın oğlu olarak Diyarbakır Ergani'de dünyaya geldi. Çocukluğu Ergani, Maden ve Dicle'de geçen Karakoç, ilkokulu 1944'te Ergani'de tamamladı. Aynı yıl parasız yatılı kaydolduğu Maraş Ortaokulunu 1947'de bitiren şair, 1950'de Gaziantep Lisesinden mezun oldu. İlkokulda Battal Gazi kitaplarını, gazavatname ve siyerleri okuyup dinleyen Karakoç, ortaokulda ise Namık Kemal, Ziya Paşa, Tefik Fikret ve Ziya Gökalp'in eserlerini okudu. Okumaya büyük bir sevgi besleyen usta kalem, lise yıllarında Batı klasiklerine başladı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Benzetme
B) Açıklama
C) Betimleme
D) Tartışma
E) Tanımlama

3. Devletler de doğar, büyür ve ölürler. Çünkü insan eliyle oluşan her şey gibi ölümlüdürler. Baki olan ve yeni devletler kurulmasını sağlayan güç, insanların kalplerindeki ve zihinlerindeki inançtır. Toplum ve devleti oluşturan insanlar bütünüdür. Omurgasındaki inanç ne ise resmin tamamı da odur. Omurgasında "Adalet" olanın beli bükülmez. Tohumu temiz olanın ağacı kuvvetli, meyvesi tatlı olur. Dünya, iyinin ve kötünün savaşından ibarettir. Bizler hiçbir zaman mutlak barış içinde yaşayan canlılar olmayacağız belki ama adil bir düzen içinde yaşamamızın mücadelesini verirsek daima yaşatırız o güzel gönül dünyamızı, atalarımızı, ninelerimizi, kültürümüzü.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Olayları oluş sırasına göre verme
B) Görsel ve işitsel öğelerden yararlanma
C) Somutlamaya başvurma
D) Örnekten hareketle asıl düşünceye ulaşma
E) Sayıp dökmelerden yararlanma

4. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği dev organizasyon 8. Uluslararası Kitap ve Kültür Fuarı önemli bir ismi daha ağırladı. Yemek kitaplarının Nobel'i olarak nitelendirilen Gourmand Cookbook Awards'tan "Dünyanın En İyi Mutfak Tarihi Kitabı" ödülünün sahibi Yazar Ömür Akkor, Kahramanmaraşlılarla buluştu. Kahramanmaraş Fuar Merkezi'nde gerçekleştirilen söyleşide gastronomi, yemek tarihi ve mutfak sanatlarına ilişkin eğitici bir konuşma yapan Akkor, Kahramanmaraş'ın mutfak kültürüyle ilgili olarak "Kahramanmaraş benim için hem gastronomi hem de edebiyat şehri. Ben de hem gastronomiyle hem edebiyatla ilgileniyorum. Kahramanmaraş'ın UNESCO'nun Yaratıcı Şehir Ağı'na mutlaka dâhil olması gerekiyor." şeklinde konuştu.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Tanık göstermeye başvurulmuştur.
B) İnkilemelere yer verilmiştir.
C) Eksilteli cümle kullanılmıştır.
D) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.
E) Anlatıma duygular katılmıştır.

5. Klasik biçimde döşenmiş, duvarları eli sepetli güzel kadınlar, yakışıklı şövalye resimleriyle süslü küçük bir salonda çok yaşlı bir kadın oturuyordu. Mumyalaşmış elleri, koca bir koltuğun iki yanından sarkmaktaydı. Canlılığını öylesine yitirmişti ki ilk bakışta ölmüş sanılabilirdi. Tülle örtülmüşe benzeyen gözleri durgun bir bakışla, gençliğine ait görüntüleri görmek istermişçesine parka yönelmişti. Ara sıra hafifçe ıslık çalarak esen rüzgâr salonu çayır ve çiçek kokusuyla dolduruyor, kadının anılarla dolu başının iki yanından inen bembeyaz saçlarını okşuyordu. Yanında, büyük bir gergefe gerili mihrap örtüsünün işlemelelerine dalmış genç bir kız oturuyordu. Sarı saçları iki örgüyle sırtına inmişti. Parmakları makine gibi işlerken rüyalı gözlerinden düşüncelerinin nerelerde olabileceği kolayca seziliyordu.

Bu parçada, aşağıdaki duyulardan hangisine ait ayrıntılara yer verilmemiştir?

- A) Görme B) Duyuma C) Koklama
D) Dokunma E) Tatma

6. Adli Tıp Kurumu Kimya Dairesi Başkanı olduğumda çalışan kimyacı, eczacı, fizikçi ve daha birçok personelin herhangi bir formal eğitimden gelmediğini, gerekli olan her şeyi tezgâhta öğrendiklerini anlayanca bu işin bir okulunun olması gerektiğini düşündüm. Bu sebeple 1982 tarihinde İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsünü kurduk. Böylelikle yüksek lisans ve doktora eğitimi vermeye başladık. Tabii bir yandan da bu iş sadece yüksek lisans, doktora eğitimiyle olmaz lisans eğitiminin de verilmesi gerekir diye düşünüyorduk. Ama cesaret edemedik o zamanlar. Bu düşüncemizi 4 yıl önce burada gerçekleştirdik. Önce, yüksek lisans ve doktora eğitimi amacıyla Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsünü, ardından lisans eğitimi vermek üzere Adli Bilimler Bölümünü açtık.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Konuşma havası içinde yazılmıştır.
B) Devrik cümlelere yer verilmiştir.
C) Sözcükler arasında sessel yinelemeler kurulmuştur.
D) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.
E) Birinci kişili anlatıma yer verilmiştir.

7. (I) Ormanlarla örtülü tepenin doruğunu eski çağların mimarisini bütün özellikleriyle yansıtan büyük bir şato süslüyordu. (II) Çevresindeki kocamış ağaçlardan kuytu gölgeler uzanıyor, önündeki parkın bir yönü, yamacı kapsayan ormana öbür yönü tarlalara ulaşıyordu. (III) Kesme ve parlak taşlardan örülmüş bir havuzun yüzeyine çevresindeki kadın heykelleri yansıyor. (IV) Havuzun iki tarafından sırtta yükselen ve yükseldikçe küçülen katmerli küçük su birikintilerinde doruktan çıkan bir kaynağın suları süzülüyordu. (V) Şato sakinleri, hemen her gün bu havuzun başına gelir, dilek tutarak içine para atarlardı.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde betimlemeye yer verilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aynı mahallenin çocuklarıydılar. Beraber oynamışlar, aynı okula gitmişlerdi. Sonra bütün okul arkadaşları gibi bu müşterek hayatın tatlı anılarıyla dolu olarak kaderin çizdiği ayrı ayrı yollara yürüyüp gitmişlerdi. İki de otuz yaşlarında idi fakat Raymond, göz kapaklarının uçlarından burun delikleri hizasında yanaklarına doğru uzanan kırışıklıklarıyla, gerdanını gölgeleyen bariz çukurla ve saçlarındaki tek tük gümüş tellerle kırk yaşından fazla gösteriyordu. Kılık kıyafeti de sıkıntı ve güçlüğü yıpratmış insanların çetin mücadelelerini yansıtan bir solgunluk ve perişanlık içindeydi. Elinde havı dökülmüş demode astragan bir çanta ve bunu tutan elinin başparmağında ufak bir eldiven deliği göze çarpıyordu. Matilt, pırlıl kıyafetiyle onun tamamen zıddıydı. Boynunda ince altın bir kordon, elinde son model bir çanta ve saçları üstünde tülbenle örülmüş, küçük şık bir şapka vardı. Parmaklarını elmas yüzükler süslüyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmamıştır?

- A) Deyim B) İkileme C) Ad aktarması
D) Mecazlı söyleyiş E) Tasvir

1. Otomobil, yabancıyı az zaman sonra gözün alabildiği kadar uzanan yemyeşil bir ot denizine çıkardı. Bu denizin ortasında renk renk kor bir koyu, yakıcı gelincikler, su üstünde yüzer gibi bu sonsuz denizde çalkalanıyordu. Derenin öbür tarafında sararmış olgun tarlalar, kocaman bir yumruğa benzeyen başaklarını dizleri üstünde dinlendiriyordu. Her şeyi gürbüzdü, otlar gürbüzdü. Biraz ötedeki ağaçlar gürbüzdü, yapraklar gürbüzdü, yıkık duvarlardan taşan dallar, olgunlaşan meyvelerini tozlu yollara salıvermişti. Buğulu erikler, güneşin altında kıpkızıl alevden bir yuvarlak gibi yanan narlar, kâh kütüklerinden, kâh bir çardağın üstünden dalgın dalgın vücutlarını salveren iri taneli üzümler, sonra beyaz, tertemiz kiremitli evler, temiz elbiseli çocuklar onun tahmininde aldanmadığını gösterdi.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Benzetme B) İkileme C) Ad aktarması
D) Kişileştirme E) Duyu aktarması

2. I. Sabah saat daha yedi olmadığı hâlde Makar Kuzmuş Bliostkov'un berber dükkânı açıldı. Şık giyimli ama üstü başı kir içinde, henüz yüzünü bile yıkamamış bulunan yirmi yaşlarındaki dükkân sahibi Makar, sabah temizliği yapmaktaydı. Elindeki bezle usul usul yerleri siliyor, şuraya buraya parmağını sürüyor, duvarda gördüğü bir tahtakurusuna fiske atıyordu.
- II. Dükkân küçük mü küçük, daracık, pis bir yer. Kütüklerden örtülü duvarlara arabacıların gömleği gibi soluk duvar kâğıtları yapıştırılmış. Camları rutubetten donuklaşmış, ışık sızdırmaz iki pencere arasında gıcırtilı bir tahta kapı, kapının üstündeyse durduk yerde şangırdayan, titrek sesli, pastan yeşillenmiş bir çingirak göze çarpıyor.

Bu iki parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I.de öyküleme, II.de betimleme ağır basmaktadır.
B) I.de, olaylar oluş sırasına uygun verilmiştir.
C) II.de, farklı duyularla algılanabilecek ayrıntılara yer verilmiştir.
D) I.de, ikileme kullanılmıştır.
E) I. ve II.de, benzetme yapılmıştır.

3. Big Data, yapay zekâ, sosyal medya, 3 boyutlu avatarlar, VR gözlükler, NFT, blok zinciri, kripto para... Günbegün gerçek hayattan sanal âleme daha çok geçit yapıyoruz, alternatif, paralel bir dünya; yeni, farklı bir teknolojik ekosistem oluşturuluyor. İnsanlık başka ülkeye, kente göç ediyormuş gibi sanal mekânda yerleşmeye hazırlanıyor sanki. Aslında otuz sene önce internetin icadıyla bu süreç başlamıştı. Öncesinde fonksiyonelliği çok az olsa da bugün internette her şey var: çevrim içi alışveriş, dijital medya, kitap, film, oyun, video, sosyal medya, mesajlaşma uygulamaları... Bir de baktık ki hayat şeklini değiştirmiş; tamamen ayrı, tanınmaz bir kılığa bürünmüş.

Bu parçada, aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi ağır basmaktadır?

- A) Tanımlama B) Örnekleme C) Tanık gösterme
D) Karşılaştırma E) Benzetme

4. Çinliler, Kızılderililer, Aborjinler, Persler ve Türkler dumanla haberleşme yöntemini kullanan milletlere örnek gösterilebilir. Fars mitolojisinde ateş, Tanrı ve insanlar arasındaki mesajları taşıyan bir çeşit ulak olarak kabul edilirken Türk mitolojisinde ise önemli haberleri ve kurbanları göğe ileten kutsal bir metafor olarak görülmüştür. Göktürklerin hüküm sürdüğü dönemde düşman kolayca fark edilip tedbir alınabilsin diye yüksek dağ tepelerinde "kargu" adı verilen kuleler inşa edilmiştir. Ani bir baskın gerçekleştiğinde bu kulelerde devasa ateşler yakılmış ve çıkan duman vasıtasıyla halk bilgilendirilmiştir. Bu akıllıca yöntemden Orhun Abidelerinin Tonyukuk Yazıtı'nda da övgüyle bahsedilir. Aynı şekilde Karahanlılar da tıpkı Göktürkler gibi "kargu" ismindeki ateş kulelerini kullanarak var olan Türk örfünü uzun bir süre devam ettirmişlerdir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Gerekçeli yargı B) Örnekleme C) Genelleme
D) Açıklama E) Kanıt gösterme

5. Victoria Dönemi Londra'sının sis içindeki, gaz ışığıyla aydınlanan caddelerinde ortaya çıkışının üzerinden yüz yıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen Sherlock Holmes evrensel olarak tanınıyor. Aksesuarları bile artık ikonik hâle gelmiştir: pelerini, geyik avcısı şapkası, su kabağı piposu... Yakın arkadaşı olan ve aynı evi paylaştığı Doktor Watson, en büyük düşmanı Moriarty ve hizmetçisi Bayan Hudson gibi figürler, dahası "Basit düşün, Watson'cığım" sözü, popüler bilincin parçası hâline gelmiştir. Fakat Holmes'un bu ayırt edilebilir özellikleri Arthur Conan Doyle'un orijinal kitaplarında yer almamıştır.

I. Örnekleme

II. İkilime

III. Sessel yineleme

Bu parçada yukarıda verilenlerin hangilerinden yararlanmıştı?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) I ve III

E) I, II ve III

6. Ressam Tevfik, alakasız ve bıkkın bakışlarını denizin kırıksız çalkalanan yeşil yüzünde gezdirirken tam karşısında, birkaç yüz metre ileride, beyaz bir gemi gördü. Arkaya doğru yatık bacasından hafif dumanlar çıkan ve maden kısımları güneşte sapsarı parlayan bu ince uzun gemi, bastonu andıran burnunu Sarayburnu'na doğru uzatmış, kımıldamadan duruyor, bayrağını Kız Kulesi'nin önünde dalgalandırıyor, bu hâliyle, gagasını ileri doğru uzatıp kuyruğunu çırparak suların üstünde dinlenen beyaz bir martıya benziyordu. Ressam gözlerini kırıştırarak o tarafa doğru uzun uzun baktı, sonra kararını vermiş gibi başını sallayıp, denizin tuz ve yosun kokusunu içine çekerek sehpa-sını kurdu, boya kutusunu açtı, paletiyle fırçalarını eline aldı, pek öyle acele etmeden, sanki bu işi yarıda bırakacakmış gibi duraklaya duraklaya beyaz geminin resmini yapmaya başladı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

A) İkilimlere yer verme

B) Karşılaştırmaya başvurma

C) Birden çok duyuya seslenme

D) Betimleyici öğelerden yararlanma

E) Üçüncü kişili anlatımla oluşturulma

7. "Balık istifi" denilen o kımıldanmaz, o nefes almaz kalabalıkla taşacakmış gibi dolu olan şirket vapurunun kenarında, kaptan kulesinin altındaki dört ince, beyaz demir direğin içine, üç arkadaşı çömelmış, savaştan, parasızlıktan, bulgurdan bahsetmemek için eski zamanları hatırlıyor, dertleşiyorduk! Hava sıcaktı. Boğaz'ın tepelerindeki tek tük korular parlıyor, deniz önümüzde uzanıyordu düz mavi bir kadife gibi. Başka milletlerin elinde olsa bizim içinde yalnız sıkıntı duyduğumuz bu eğlencesiz, bu zevksiz, bu neşesiz İstanbul, kim bilir nasıl bir dünya cenneti olurdu? Babalarımız bu güzelliklerden istifade etmişler, yemişler, içmişler, sevmişler, sevilmişler, zevk içinde, heyecan içinde geçirmişlerdi hayatlarını. Biz şimdi babalarımıza benzemediğimiz gibi, onların zevklerini ayıplamaya bile kalkıyorduk. O kadar kabalaşmış, alıklaşmış, aptallaşmıştık.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Konuşma havası içinde yazılmıştır.

B) Devrik cümlelere yer verilmiştir.

C) Sözcükler arasında sessel yinelemeler kurulmuştur.

D) Benzetmeden yararlanılmıştır.

E) Anlatımda duygusallıktan kaçınılmıştır.

8. İrmaktan su taşıyan çocuklar dağ yolunda bir ihtiyar adamın yattığını haber verdiler. Bir boz eşek de başıboş, oralarda dolaşıyordu. Hüsmen Hoca, varıp bakalım, dedi. Akşam yakındı, iki derenin birleştiği bu bataklık, çukur, sıtmal araziye çeltiklerden kalkan kokulu, ağır bir duman yayılıyordu; gövdeleri yarılmış, yanmış beş on yaşlı, cansız söğüt arkasında, güneş bulanık bir ışık bırakarak arkların durgun sularını yer yer parlatıyordu. Bu aydınlık parçalar, kül renkli, rutubetli ova ortasında bulutlu göğün yarıklarına benziyor; yavaş yavaş bulanıyor, sönmüyor, örtülüyordu. Üç köylü, arızalı, çamurlu bir patikadan ağır ağır, birbiri arkasından çıkıyorlardı; içlerinden biri, sakarlı bir at gibi fena fena öksürüyordu.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Benzetme yapılmıştır.

B) Duyu aktarımı yapılmıştır.

C) Tekdüzelikten kaçınılmıştır.

D) Birden fazla duyudan yararlanılmıştır.

E) Olaylar oluş sırasına uygun verilmiştir.

PARAGRAF GENEL TEKRAR

1. (I) Dünyanın en büyük ve en esrarengiz astronomi müzesi Çin'in Şanghay şehrinde açıldı. (II) Ennead Architects tarafından tasarlanan bu kültür merkezi, Şanghay Bilim ve Teknoloji Müzesi'nin yeni astronomi şubesi olarak görev yapıyor. (III) Yapı, ters çevrilmiş bir kubbe ve bir küreden oluşan gök cisimlerinin hareketini temsil eden dinamik ve göz alıcı formuyla tasarım yarışmasını kazandı. (IV) Müze bir planetaryum, genel sergi alanı ve yaklaşık 23 metre yüksekliğinde etkileyici bir güneş teleskobu dâhil olmak üzere 420 bin metrekarelik alanı içeriyor. (V) Hepsinden iyisi, ziyaretçiler müzeyi, müzenin üç formunun her birini vurgulayan dikkatle düşünülmüş bir ilerleme yoluyla deneyimliyorlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatıma duygular katılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan, tarihte "Yenilmez Şehir" adıyla tanınan antik kentte, Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Dr. Öğretim Üyesi Fatih Gülşen başkanlığında, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Adana Valiliği gözetiminde gerçekleştirilen sezon kazıları tamamlandı. Antik kentte 2013'ten bu yana devam eden ve bu yıl 34 işçi, 4 uzman arkeolog ve 31 kişilik bilim ekibiyle gerçekleştirilen kazılarda, hamam - saray kompleksinin izlerine rastlandı. Kazı başkanı Fatih Gülşen, antik dünyanın ilk çift şeritli yolunun yanı sıra görkemli kapısı ve surlarıyla öne çıkan yaklaşık 7 bin 500 yıllık geçmişe sahip Anavarza Antik Kenti'nde bu sezon kazıların sütunlu cadde, zafer takı ve hamam etrafında şekillendiğini söyledi.

Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dolaylı anlatıma başvurulmuştur.
B) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.
C) Açıklama yapılmıştır.
D) İkileme kullanılmıştır.
E) Sayıp dökmelere yer verilmiştir.

3. (I) Her şehir büyük bir ev gibi olup o şehrin evlerini bu büyük evin odaları, park ve bahçelerini eyvan ve sofaları, meydanlarını da bahçeleri gibi düşünebiliriz. (II) Şehirlilerse "büyük ev" in hane halkı gibidirler. (III) İnsan-zaman, insan-mekân ilişkileri çerçevesinde, büyük evin sakinleri kendi kültür değerlerini oluşturarak homojen bir karakter kazanırlar ve diğer topluluklardan ayrışırlar. (IV) Şehrin kuruluşu, ilk eve konulan ilk tuğla ile başlayan nevi şahsına münhasır bir inşa sürecidir. (V) Şehri inşa edenler, yapılara, sokaklara, mabetlere, mezar taşlarına, çarşı ve pazarlara harç olarak, özlemlerini, utkularını ve acılarını katarlar. (VI) Şehirlilerin ürettikleri değerleri fiziki yapıya nakşetmeleri, geçmişe dair hafızanın yazılı ve sözlü olarak yaşatılması, gelenek ve görenekler gibi ortak değerler şehrin kültürel kimliğini oluşturur.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

- A) II B) III C) IV D) V E) VI

4. Bulgaristan'da geçirdiğimiz dört günlük kısa sürede kendimi tarihe yolculuk yapmış gibi hissettim. Bunun birkaç nedeni var. Her şeyden önce Bulgaristan mevcut hâliyle Türkiye'nin 80'li 90'lı yıllarını andırıyor. Binalar eski, yollar bakımsız. Sınırdan geçer geçmez, hatta daha sınır kapısında, fark hissediliyor. İki ülkenin sınır kapıları teknik donanım ve yapı kalitesi itibarıyla birbirinden gözle görülür derecede farklı. Bulgaristan'ı Türkiye'ye bağlayan yol tek şerit geliş gidişli bir yol. Dışarıdan bakılınca bu konularda Türkiye'nin ne kadar hızlı bir mesafe katettiği daha rahat görülüyor. Ancak bende bu hissi uyandıran asıl şey bir zamanlar Osmanlı'nın hüküm sürdüğü topraklarda geziniyor olmak. Gittiğimiz her yerde Osmanlı'dan bir iz arıyor gözlerimiz. Ata yadigarı eserlerin büyük çoğunluğunun yok edilmiş olması tarihe yapılan bu yolculukta daha ötelere gitmeyi engelliyor bir nebze. Ama şükür ki hâlâ ayakta kalan, "Biz de buradayız bu toprakları bekliyoruz." diyen yapılar var.

Bu parçanın anlatımından aşağıdakilerin hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme B) Betimleme C) Açıklama
D) Tartışma E) Örnekleme

5. (I) Bütün varlığını kuşatan suyun içerisinde yaşayan balığın arada bir başını suyun dışına çıkarması ve orada ne olup bittiğini merakla anlamaya çalışması gibi, insan da zaman zaman içerisinde gömülü olarak yaşadığı o sonsuz uykusundan uyanır. (II) Kendisinin dışına çıkıp varlığını dışarıdan bir gözle kavramaya çalışır; zihni boşa düşer, aklı tekler, aşktan ve heveslen yorulur. (III) Yattığı yerden hiç kalkmadan, olduğu yerde yeniden gözlerini kapatıp uykuya dalarsa ezeli uykusuna geri döner ve anlık uyanışı yalnızca bir rüya olarak aklının bir köşesinde unutulup gider. (IV) Fakat hiç erinmeyip kalkarsa, koridorları adımlayıp aynanın karşısında şaşkın ve uykulu gözlerine bakarsa, pencereyi açıp gecenin ayazını ciğerlerine çekerse, bir bardak su içip alnında yakaladığı son kırışıklığa dalıp gidersse artık gerçek anlamda uyandığının idrakine varır. (V) Büyük Rus romancı Tolstoy, “karlı bir gece vakti” uykusundan uyanan ve kendisini en derinden idrak edebilmeyi başaran işte o insanlardan biridir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra, “Bazen bir kitap sebep olur buna, bazen bir rüya, bazen bir olay, bazen de iyi bir film.” cümlesi getirildiğinde anlam akışına uygun olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Zeus, Pandora'ya evlilik hediyesi olarak topraktan yapılmış, çömlek benzeri bir kutu hediye eder ama bu kutu asla açılmamalıdır.
- II. Efsaneye göre, Zeus Prometheus'un kardeşi Epimetheus'a tanrısal güzellik ve zekâya sahip Pandora'yi eş olarak gönderir.
- III. Bir süre sonra merakına yenilen Pandora, kutuyu açar ve içindeki tüm kötülükler dünyaya yayılmaya başlar.
- IV. Epimetheus kardeşinin tüm uyarılarına karşı Pandora ile evlenir.
- V. Ancak son anda kavanozu kapatır, bir de bakar ki kutu da “umut”tan başka bir şey kalmamış.

Numaralanmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan üçüncü olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Hükûmetlerarası İklim Değişikliği Paneli tarafından yedi yılda bir aşamalı olarak sunulan değerlendirme raporlarından altıncısının son ve nihai aşaması, daha önceki yıllarda yayımlanan üç ayrı çalışma grubunun değerlendirme raporlarına dayanan içeriğiyle Sentez Raporu olarak 2023'te tamamlanıyor. Rapor, küresel iklimde yaşanan değişimlere yönelik bilimsel araştırmaların yapılması ve bunların değerlendirilmesi; fiziksel değişikliklerin sebep olduğu sosyal ve ekonomik etkilerin incelenmesi; krizin önlenmesi, hafifletilmesi ya da oluşan yeni şartlara uyum sağlanması gibi konularda dünyanın her yerinden gelen bilim insanlarının detaylı ve güncel araştırmalarını bir araya getirmesi bakımından önemli. Daha basit ve çarpıcı bir ifadeyle raporda yok olmaya ne kadar yakınız ve bunu ne derece önleyebiliriz buna dair incelemeler bulunuyor.

Bu parçada, “Sentez Raporu” ile ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Daha önceki değerlendirme raporlarının en kapsamlı olanıdır.
- B) Bilim insanlarının güncel araştırmalarını içermektedir.
- C) Yeni şartlara adaptasyon sağlanması konusu ele alınmıştır.
- D) Küresel iklim değişikliklerinin önlenmesi için hazırlanmıştır.
- E) Hükûmetlerarası İklim Değişikliği Paneli tarafından, yedi yılın sonunda hazırlanmıştır.

8. Bir ilişkinin içinde sürekli kendinizden şüphe ettiğiniz, aklınızla oynandığını hissettiğiniz, dahası aklınızdan şüphe ettiğiniz zamanlar yaşadınız mı hiç? Arkadaşınıza kendinizi ifade etmeye çalıştıkça hasta olmakla, dengesizlikle, alınganlıkla suçlandığınız, her şeyi yanlış anladığının söylendiği, hep kendinizi suçlu hissettiğiniz, her konuşmanın sonunda kendinizi özür dilerken bulduğunuz ve ne yazık ki bir türlü anlaşamadığınızı hissettiğiniz zamanlar... Hatta ısrarla bir psikoloğa görünmenizi, tedavi olmanızı isteyen ama ilişkide kendi sorumluluğunu hiçbir zaman alamayan, kendisine bakmaya hiç tenezzül etmeyen bir arkadaş tanıdık geliyor mu size? Eğer öyleyse o ilişkiden bir hayır gelmeyeceğini artık anlamış olmanız gerekir.

Bu parçadan çıkarılabilecek en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Her ilişkide tutarlı olmak, ön koşul olmalıdır.
- B) Karşılıklı anlayışla üstesinden gelinemeyecek sorun yoktur.
- C) Yaptığı yanlışların farkına varmayan arkadaşlar, dostluğu zedeler.
- D) Bencilce tutum sergileyen kişilerle uzun süreli ilişki yürütülemez.
- E) Doğası gereği her ilişki karşılıklı fedakârlıkla büyür ve gelişir.

9. İnsan, ait olmak isteyen bir varlık. Aidiyetlerimiz bizi birleştirdiği kadar ayırıyor da. Her birimiz, varoluşun sıkıntılarına karşı duracağımız kuvvetli bir saf arayışı içindeyiz. İnsan, kendisini olduğu gibi kabullenen bir "yer"e ait hissediyor; düşünce ve duygularından utanç duymadığı, kınanmadan buyur edildiği, kendisini güvende hissettiren yere. Yaralarının görünmesinden korkmadığı bir yere. "İki mahkûm hücre duvarına tıklararak haberleşir. Onları ayıran duvar, haberleşme vasıtalarıdır da. Her ayrılık, bir bağdır." demişti Simone Weil. "Biz" in içini çoğaltalım. Duvarlar değil, köprüler örelim. Bunun için elimizde kuvvetli bir kaldıraç var: Sosyal empati.

Bu parçada eksikliğinden yakınılan durum, aşağıdakilerin hangisinde dile getirilmiştir?

- A) Kendimizi rahatlıkla ait hissedebileceğimiz sosyal bir alan bulamama
- B) Empati kurarak anlayış gösteren insanlardan uzak kalamama
- C) Can sıkıntısı ve ruhsal bunalımlarımızı rahatça ifade edememe
- D) Hiçbir şeyimizi saklama ihtiyacı duymadan ilişki kuramama
- E) İletişim kurarken yanlış anlaşılma kaygısını taşımadan davranamama
10. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu verilerine göre 2050'de gezegenin üzerinde 10 milyar insan barınacak. Bu nüfusun üçte ikisi de yine BM'nin Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesinin tahminlerine göre kentlerde yaşayacak. Bu bilgi, kent ve kentleşme üzerine genel sözü olan tüm sunum ve yazıların klişeleşen giriş cümlesi niteliğinde artık ama nedense, başka bir öngörü gelecekçi senaryolara pek dâhil edilmiyor: Bugün herhangi bir kentsel hizmetten yoksun hemen hemen her mahalle ve yerleşimde yaşayan bir milyarlık gecekondulu nüfusunun büyüklüğü aynı tarihte üç milyara çıkacak. Bu durumda "Geleceğin kenti nasıl olacak?" sorusu, kente dair bir soru olmanın ötesinde yer kürenin sorunu olarak karşımıza çıkıyor. Nitekim, geleceğin teknolojik altyapısı ve üretim biçimine eklenmediği için bütünüyle sistem dışına itilecek olan bu büyük kitle ile küresel ölçekte ortaya çıkacak yeni kentsel düzen, büyük olasılıkla derin toplumsal çatışmalara gebe.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

- A) Sayısal veri B) İkileme C) Genelleme
- D) Betimleme E) Saptama

11. Aşağıdaki parçalardan hangisi "Sanayi kapitalizmi ve finans kapitalizminin temel farkı nedir?" sorusuna cevap vermektedir?

- A) Kapitalizm, egemen bir üretim biçimi hâline geldiği dönemlerden bu yana birkaç kez köklü dönüşümler geçirmiştir. Sanayi Devrimi'yle belirginleşen toplum düzeni, bilimsel yöntemi, bunun sonucunda biçimlenen bilgi türünü öncelikli kılarak kurulmuştur. Böylece katılık, kesinlik, süreklilik, tutarlılık, bütünlük gibi kavramlar, toplum hayatının ilkeleri hâline gelmiştir.
- B) Finans kapitalizmi, esneklik, akışkanlık, süresizlik, parçalılık, tutarsızlık gibi özellikleri yüzünden finans kapitalizminin biçimlendirdiği otomasyon, robotik, bilişim tekniklerine sırt dönmüş ve kendine özgü yol ve yöntemlerle geniş bir hizmet sektörü alanının oluşmasını sağlamıştır.
- C) Toplumsal değişim, insanlık tarihinde hiçbir dönemde günümüzdeki kadar hızlı olmamıştır. Bu durumun birçok nedeni vardır. Ancak öncelikle içinde bulunduğumuz küreselleşme süreci ve enformasyon toplumu olarak adlandırdığımız son derece akışkan ilişkiler düzeninin bu hızlanmada doğrudan belirleyici rolü olduğunu ifade edebiliriz.
- D) Yeni kapitalizm, bir yandan sanayinin teknoloji yoğun olarak düzenlenmesi, buna koşut olarak emeğin ya vasıflı olarak talep edilmesi ya değersizleşmesi doğrultusunda çift yönlü bir eğilim göstermiş, diğer yandan yeni oluşan sektörlerde somut üretim yerine soyut değerlerin varsayımsal dolaşımı üzerine kurulu bir kazanç elde etme biçimi gelişmesine neden olmuştur.
- E) Sanayi kapitalizmi somut mallar işleyerek kâr ederken, finans kapitalizmi bu soyut değerli ve kalıcı birikimi olmayan hizmetleri dolaşıma sokarak kazanç sağlar. Borsa, menkul kıymet hareketleri, aracılık işleri, kalıcı olmayan değer değişimleri ve birçok hizmet iş kolu soyut değer dolaşımına doğrudan katkıda bulunan sektörlerdir.

12. (I) Amerikan Gıda ve İlaç İdaresi FDA, Kasım 2022'de hücre kültürlerinden üretilen tavuğun satışına onay verdi. (II) Daha önce aynı koşullarda üretilen bir başka tavuk eti Singapur'da piyasaya çıkış izni almıştı. (III) Dünyada onlarca şirket kök hücre çalışmaları, doku mühendisliği, üç boyutlu yazıcı teknolojisi alanlarından yararlanarak görünüm ve tat açısından kasaplarda satılan beyaz veya kırmızı etten farklı olmayan etler üzerinde çalışıyor. (IV) Bu gelişme, hayvan hakları savunucuları, çevreciler, iklim aktivistleri ve gıda güvenliği konusunda kafa yoran pek çok kesimi heyecanlandırdı. (V) Ancak şimdiki dek hiçbiri dünyada bu tür çalışmalarda referans kurum olan FDA'dan onay almamıştı.

Bu parçadaki anlam akışının sağlanması için numaralanmış cümlelerden hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
- D) III ve V E) IV ve V

13. (I) İklim değişikliğinin önüne geçmek için kömür veya doğal gaz santrallerini kapatmak gerekiyor ama alternatifi olan rüzgâr ve güneş enerjisi santrallerinde üretim sürekliliği sağlanamıyor. (II) Rüzgâr kesildiğinde, hava bulutlu olduğunda veya gece köktüğünde bunlardan elektrik elde edilemiyor. (III) Barajlar çok pahalı ve çevreyi olumsuz etkiliyor; nükleer enerji ise Çernobil ve Fukuşima'da acı biçimde öğrendiğimiz gibi, yüksek radyasyon riski barındırıyor ve yüzyıllarca yok olmayan nükleer atık üretiyor. (IV) 5 Aralık'ta ABD'den gelen bir haber unutulmaya yüz tutmuş bir alternatif elektrik üretim yöntemini yeniden hatırlattı: Nükleer füzyon. (V) Nükleer füzyon çalışmalarını, "Güneşin enerji üretme yönetimini" taklit etmeyi, yani atom çekirdeklerini yüksek sıcaklık ve basınçla birleştirirken çıkacak muazzam enerjiyi elektrik üretmek için kullanmayı amaçlıyor. (VI) Teoriye göre bu enerjiyi kullanmak üzere geliştirilecek bir "Füzyon Reaktörü", kullanılmakta olan bütün enerji üretim sistemlerinden çok daha yüksek elektrik üretme kapasitesine sahip bir enerji üretim birimi olacak.

Bu parça ikiye ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

- A) II B) III C) IV D) V E) VI

14. I. Davranışlarımızın pusulası olan değerler sistemimiz, hayatımızın iki kritik döneminde oluşmaya ve olgunlaşmaya başlar.
- II. Hemen her aile çocuğunun doğru, dürüst ve iyi ahlaklı olmasını ister ancak bu özellikler sözle anlatarak ve kendiliğinden oluşmaz.
- III. Birinci dönem, çocuğun bedenen ve ruhen, tümüyle ailenin etki alanında olduğu 4-8 yaş dönemidir.
- IV. Değerlerin oluşmasında ikinci kritik dönem de çocuğun ailenin etki alanından çıkıp akran etki alanına girdiği 12-16 yaş dönemidir; ergenliğe eriştiği bu dönemde, soyutlama olgunluğuna da erişen genç, değerleri içselleştirir.
- V. Büyükleri namaz kılıyorsa namaz kılar, babasının tuttuğu takımın renklerini giyer ya da giydirilir, anlamasa da takımın galibiyetlere sevinir veya üzürlür.
- VI. Henüz soyutlama yeteneğine sahip olmayan bu yaştaki çocuklar, soyut kavramlar olan değerleri anne-babasını ve çevresindekileri taklit ederek hayata yansıtırlar.

Yukarıdaki cümlelerle anlamlı bir parça oluşturulduğunda numaralanmış cümlelerden hangisi dışarıda kalır?

- A) II B) III C) IV D) V E) VI

15. ve 16. soruları aşağıdaki parçaya göre yanıtlayınız.

Hollywood artık yeni ve kaliteli filmler üretmediği için, üretse bile çoğu gişede çakılıyor, filmleri kısım kısım çoğaltma yoluna gidiyor. *Hobbit*'ten üç film çıkardılar, romanda olmayan karakterler eklediler. *Açlık Oyunları*'nın ilk iki filmi tuttu diye üçüncü kitaptan iki film daha çıkardılar. *Testere* filmi o kadar çok çekildi ki artık senaryo anlam kaybına uğradı, üstüne üstlük hikâyenin en başına gittiler, olmadı üç boyutlu çektiler. Bu şekilde genç seyirciyi salonlara çektiler ama yetişkinler yine salonların dışında kaldı çoğu zaman. Bu dönemde Hollywood'un en önemli rakibi olarak ise karşımıza, 2020 verilerine göre en çok tercih edilen çevrim içi film ve dizi izleme platformlarından birisi olan *Netflix* çıktı. Peki, *Netflix*'in mucizesi ne? Zira Kaliforniya'da, Reed Hastings ve Marc Randolph tarafından 1997'de bir teknoloji ve medya hizmetleri sağlayıcısı olarak kuruluyor ve kurucularının dahi beklentisi "büyük" değil. Ancak 2016 verilerine göre 8,83 milyar dolar geliri, 3 bin 500'den fazla çalışanı, 190'dan fazla ülkede 200 milyona yakın aboneli olan bir şirkete dönüşmüş 20 yıl içinde...

15. Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme B) Tartışma C) Tanımlama
D) Betimleme E) Karşılaştırma

16. Bu parçadan "Hollywood ve Netflix" ile ilgili aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Aralarında bulunan kıyasıya rekabet yıllardır devam etmektedir.
B) Netflix, küresel çapta faaliyet gösteren bir platforma dönüşmüştür.
C) Hollywood yapımı filmler, eskisi gibi rağbet görmemektedir.
D) Netflix'in kurucuları, beklentilerinin üstünde bir başarı elde etmiştir.
E) Hollywood'un 2020 verilerine göre en büyük rakibi Netflix şirkettir.

17. ve 18. soruları aşağıdaki parçaya göre yanıtlayınız.

(I) Suriye Sığınmacı Krizi'nin erken dönemlerinde, Türkiye, ilgili tüm masrafları Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında fazla bir uluslararası ortaklık kurmadan kendisi karşılıyordu. (II) Ancak, Suriyeli sığınmacıların sayısının her geçen gün artması ve sığınmacıların yerinden edilmişliklerinin uzaması, kamp dışında yaşayan "şehir mültecileri" kavramı ile bizleri tanıştırdı. (III) Çoğu kayıt dışı işlerde düşük ücretlere çalışan bu genç nüfusun, geçinebilmek için sosyal yardım ihtiyacı, çocuklarının eğitim ihtiyaçları, savaş kaynaklı fiziksel ve psikolojik travmalar ve kötü yaşam koşulları beraberinde gelen gündelik hastalıklardan doğan sağlık hizmetlerine erişim ihtiyacı, Türkiye'yi uluslararası külfet paylaşımı konusunda daha istekli bir konuma itti. (IV) Türkiye, sığınmacılara Cenevre Sözleşmesi çerçevesinde hukuki olarak mülteci statüsü vermedi. (V) Bunun yerine 2013 yılında çıkan Geçici Koruma Yönetmeliği ile bir kısım haklardan faydalandırmayı tercih etti. (VI) AB ülkeleri de Türkiye'de bulunan Suriyelilerin yeniden yerleştirme kapsamında yaptıkları mültecilik başvurularını son derece düşük kotalar dâhilinde kabul etti.

17. Bu parça ikiye ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

- A) II B) III C) IV D) V E) VI

18. Bu parçaya göre sığınmacılarla ilgili, Türkiye'yi uluslararası külfet paylaşımı konusunda daha istekli bir konuma iten etmenler arasında aşağıdakilerden hangisi sayılmamıştır?

- A) Sosyal yardıma muhtaç durumda olmaları
B) Sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntı yaşamaları
C) Genç nüfusun düşük ücretli işlerde çalışması
D) Maruz kaldıkları fiziksel ve ruhsal travmalar
E) Mültecilik durumlarının günden güne uzaması

19. ve 20. soruları aşağıdaki parçaya göre yanıtlayınız.

20 yaşındaydım, güçlüydüm hatta bazı arkadaşlarıma göre oldukça kuvvetliydim. Çalışmak için can atıyordum ama iş yoktu. Hepimiz çaresizdik. Bugün Türkiye'de bunu anlamak zor olacaktır, şimdi çoğumuz 1912'deki yaşam standartlarına göre zenginiz. En çaresiz vaktimizde Amerika adında, işlerin bol olduğu bir ülke olduğunu duyduk; ülke nüfusu az olduğu için işçilere ihtiyaç vardı. Eğer birisi kör, engelli ya da hasta değilse iş bulması kesindi. Amerika'nın milliyeti ne olursa olsun herkese kucak açtığını, herkesi kıyılarına çağırdığını, yüksek standartta yaşam fırsatı sunduğunu duyduk. Amerika hakkındaki bu haberleri köyümüze ilk kimin getirdiğini bilmiyoruz ama tek konuştuğumuz buydu. Her zaman sohbetlerimizin ve hayallerimizin bir parçasıydı. Amerika umudumuz olmuştu, yaşamak için tek umudumuzdu...

19. Bu parçadaki sözcükler, aşağıdaki sorulardan hangisine cevap olarak söylenmiş olabilir?

- A) Amerika'ya göç etme hikâyeniz nasıl gelişti, en başından dinleyebilir miyiz?
B) Neden yurt dışında çalışmak istediniz, Türkiye'de iş imkânınız yok muydu?
C) Türkiye'deki ve Amerika'daki iş olanaklarını kıyaslayabilir misiniz?
D) Eksik ve artılarıyla yurt dışında çalışma ve yaşama konusunda neler anlatırsınız?
E) Amerika'da, bizim toplumumuzdan farklı gözlemlediğiniz şeyler oldu mu?

20. Bu parçanın anlatımı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sessel yinelemeler vardır.
B) Gereğçeli yargılara yer verilmiştir.
C) Deyim kullanılmıştır.
D) İkilemeden yararlanılmıştır.
E) Öyküleyici anlatım yeğlenmiştir.

21. • Sadece bir eğlence ya da zaman geçirmek için tüketilen bir format olmayan podcastler, kapsayıcı ve demokratik bir yaşam için de fırsatlar sunuyor. Yayıncılığın büyük medya şirketleri ya da hükümetlerin kontrolünde olduğu yerlerde, podcast özellikle ana akımda yer almayan, alamayan gazetecilerin, seslerini duyurmakta zorlanan görüşlerin, göz ardı edilmeye çalışılan dezavantajlı grupların kendilerini anlatabileceği platformlar oluyor.
- Bizim x programımızı dinlemek istersen saat x’de sitemizi açman gerekir, dayatmasına karşın podcast yayınlarının indirilerek kullanıcılarının istediği yerde ve istediği zaman ulaşılabilirlik sağlanması, podcastin sağladığı özgürlük alanlarından biri. Bireylerin spor yaparken, ev işleriyle uğraşırken, ulaşım araçlarını kullanırken ve hatta çocuklarını uyuturken dahi bu formatı tüketmeleri bu teknik donanımın en önemli özelliği. Sıfıra yakın maliyetlerle yapılabilmesi de cabası.

Bu iki parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Farklı görüşlerin aslında birbirini desteklediğini göstermektedirler.
- B) İki farklı konuya ilişkin ortak bir görüş olduğunu vurgulamaktadırlar.
- C) Aynı olguyu farklı yönleriyle değerlendirip ele almaktadırlar.
- D) Aynı düşünceyi pekiştirmeye yönelik farklı örnekler sunmaktadırlar.
- E) Farklı üsluplar kullansalar da konuyu benzer nedenlerle açıklamaktadırlar.

22. (I) Dünyada giderek yükselen bir eğilim olan ve birçok uzmana göre de daha verimli olan evden çalışma yöntemi, biz istemesek bile COVID-19 salgını nedeniyle bir anda hayatımıza girdi. (II) Evden çalışmanın olmazsa olmazlarından birisi, hiç şüphesiz kendimizi güçlü bir disiplinin içerisine sokmaktır. (III) Eskiden yoğun ofis günlerinde, kendimize daha çok zaman ayırabilmek ümidiyle uzak bir hayal gibi görünen evden çalışma metoduyla bir anda karşı karşıya kalınca çoğumuz hazırlıksız yakalandık. (IV) Bir işverene bağlı olmadan çalışan ya da masabaşı işini evden yapanların yöntemi aslında uzunca bir süredir, geleceğin iş modellerinden birisi olarak görülüyordu. (V) 2027 yılında sadece ABD’de, 57 milyondan fazla kişinin bu yöntemle çalışacağı öngörülmüyor ki bu da toplam iş gücüne katılan insanların %36’sı demek.

Bu parçada anlatımın akışını bozan cümle aşağıdakilerin hangisidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

23. I. O dönemki Asya uygarlıklarını Anadolu üzerinden Akdeniz’e bağlayan “Kral Yolu” olarak da bilinen kıtalararası güzergâh, Lidya Krallığı’nın kontrolü altındaydı.
- II. Bu sorun, Lidya Krallığı’nı kıyas birimi olarak kullanılabilir, fiziksel dayanıklılığını da muhafaza ederek hem alıcı hem de satıcılar tarafından güvenilirliği kabul edilebilecek yepyeni bir araç geliştirmeye yani “sikke”yi (coin) icat etmeye zorladı.
- III. Manisa’nın Salihli ilçesi sınırları içinde bulunan Sart kasabası, bundan tam 2 bin 500 yıl önce, Antik Çağ’ın en ileri uygarlıklarından Lidyalıların başkentiydi.
- IV. Ticaret, mal ve hizmete karşılık başka bir mal ve hizmet verilerek (barter) ya da mal ve hizmet karşılığı buğday, deniz kabuğu ve düşük değerli madenlerle ödenerek yapılıyordu.
- V. Ama ticaret hacmi genişledikçe bu değiş-tokuş sistemi yetersiz kalmaya başladı.

Numaralanmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde dizildiğinde hangisi baştan üçüncü olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

24. Komplo kavramının kökeni Latince conspirare kelimesidir, beraber nefes almak anlamına gelir. Kötücül bir niyet doğrultusunda hareket eden bir kişinin veya bir grup insanın beraber tasarladığı gizli bir plandır komplo. Tabii, herhangi bir plandan bahsetmiyoruz, bir grup yaramaz çocuğun komşunun bahçesinden meyve aşırmasından öte, ciddi sonuçlar doğuracak, etki yaratacak, çoğunlukla kusursuza yakın bir tasarımın ürünü olan planlardan söz ediyoruz. Akademi dünyası da komplo teorileriyle ilgilenmiş, bazıları birbirleriyle çelişen tarifler yapmıştır ama yine de bütün bu tariflerden çıkartılabilecek ortak tanımın şu olduğu söylenebilir: “Başka türlü gerçekleşmesi muhtemel bir hadiseyi gizli ve sinsî bir plan ve kötücül bir failliğin varlığıyla açıklamak.”

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmamıştır?

- A) Tanımlama B) Tanık gösterme C) Genelleme
D) Açıklama E) Sessiz yineleme

25. Edebiyat sayesinde, kusurlu olmanın her zaman talihsizlik olmadığı ve her zaman normal olmanın sıkıcı olabileceğini öğrendik. Hayattan zevk alınması ve hayatı dolu dolu yaşanması gerektiğini öğreniyoruz. Kısacası, kendi insanlığımızla bağlantı kurmak için edebiyata ihtiyacımız var. Bu bağlamda, edebiyat okumak, bizden farklı insanları daha iyi anladığımız için zihnimizi genişletir. Edebiyatın önemini bilmek istiyorsanız o zaman burada tam kılavuzu öğrenmemiz gerekiyor. Alternatif olarak bizimle derinden yankılanan karakterler veya şiirlerle karşılaşabiliriz, tam olarak düşüncelerinizin ve duygularınızın başka biriyle paylaşıldığını öğrenmek son derece memnuniyet verici olabilir. Ayrıca, edebiyat bu tür etkiler gösterdiğinden günlük hayatımızda kararlar alırken tüm insan deneyimlerine dikkat etmeye teşvik ediliriz. Edebiyat, yazma becerilerimizi geliştirme nin yanı sıra, kelime dağarcığımızı genişletmemizi de sağlar.

- I. Tecrübe sahibi olmayı önemsemek
- II. Yaşamdan haz almayı öğrenmek
- III. Yazma yeteneğini ilerletmek
- IV. Sözcük hazinesini geliştirmek
- V. Kusursuz olmaya gayret etmek

Bu parçada edebiyatın yararları arasında yukarıdakilerin hangisinden söz edilmemiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

26. Dünyanın büyük şirketleri dijital dönüşüme hızla uyum sağlıyor. Amazon, Amazon Go adını verdiği, "kasasız süpermarket" olarak tanıtılan, kamera ve hareket sensörlerinin kullanıldığı, müşterilerin telefonlarına yükledikleri uygulama sayesinde çantalarına koydukları ürünün otomatik olarak ödemesini yaptıkları ve ödeme kuyruğuna girmediği mağazalarını 2018'den beri kullanıyor. Dünyanın en büyük perakendecilerinden Alibaba'nın kurucusu Jack Ma'nın Yeni Perakende (New Retail) olarak isimlendirdiği 'dijitalin dönüştürdüğü perakende'nin en ileri boyutu ise Alibaba grubuna ait olan Hema Mağazaları. Bu mağazalar sadece fiziksel ve internet alışveriş tecrübesiyle (bulut bilişim, yapay zekâ ve sensörler sayesinde) mobil cihazları birleştiren teknik yapısıyla değil, içerilerinde taze ürün satmaya yönelik farklı yaklaşımların ve müşterilere robotlarla hizmet verilen Robot.He isimli restoranların bulunmasıyla da dünyadaki en yenilikçi perakende modellerinin başında geliyor.

Bu parçaya konulabilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dijital Dönüşüm
- B) Dijitalleşme ve Ticaret
- C) Alışveriş Çılgınlığı
- D) Uzaktan Alışveriş Dönemi
- E) Ticaretin Dijital Faydaları

27. (I) Dünya Sağlık Örgütü'ne göre dünyada üç tane tıp sistemi var: Modern tıp denen Batı tıbbı, Çin tıbbı ve Ayurveda. (II) Kökenleri beş bin yıl, günümüze dek hiç bozulmadan gelen, yazılı ilk kaynakları üç bin yıl öncesine uzanan, dünyanın bilinen en eski sistematik tıp biliminin adıdır Ayurveda. (III) İki kelimenin birleşiminden oluşuyor: ayur "yaşam", veda "bilim ve sanat" demek yani yaşam sanatı... (IV) Yüzyıllarca, İngiliz yönetimi altında ihmal edilen hatta yasaklanan Ayurveda, Hindistan'da en sistemli hâli ve dünya standartlarında 5,5 yıllık bir tıp eğitimi veren çok sayıda üniversite ile varlığını sürdürüyor. (V) 2005 yılından itibaren ise bitkisel ilaçları, kişiye özel tedavi yöntemleri, yaşam tarzı, beslenme teknikleri ve anti-aging uygulamalarıyla yaygınlaşmaya başladı. (VI) Batı'da başta ABD, İngiltere ve Almanya'da üniversite ve özel kurumlarda eğitimi veriliyor, bu alanda özel eğitim almış kişiler tarafından uygulanıyor.

Bu parça ikiye ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerin hangisiyle başlar?

- A) II B) III C) IV D) V E) VI

28. Elbette ki, Cumhuriyetin 100. yılına yaklaştığımız bu günlerde üniversitelerimizin, dil konusuna çalışan bilim insanlarının dilimizin gelişmesine, söz varlığının genişlemesine ve bir bilim dili hâline gelmesine olan değerli katkıları yadsınamaz. Cumhuriyet Dönemi'nde Türk edebiyatı, büyük bir gelişim sürecine girerek her edebî türde sayısız yapıt verilmiş, birçok yazarımızın yapıtları çeşitli yabancı dillere çevrilmiş ve biri Nobel Edebiyat Ödülü'nü almış, tüm dünyada tanınan yazarlarımız yetmişmiştir. Her alandan bilim insanımız çok sayıda Türkçe makale ve kitap yayımlamıştır. Üzerinde düşünmemiz ve çözümler üretmemiz gereken, dillimizin geliştirilmesine, zenginleştirilmesine yönelik daha yoğun çalışmaların nasıl gerçekleştirilebileceği ve daha önce yapılan yanlışların yinelenmemesi için ne yapılması gerektiğidir.

Bu parçanın ana düşüncesi, aşağıdakilerin hangisinde dile getirilmiştir?

- A) Türk dilinin zenginleşmesi için yapılan çalışmaların her birisi birbirinden kıymetlidir.
- B) Edebiyatçılar ve bilim insanları, Türkçeye yaptıkları hizmetleri ileriye taşımalıdır.
- C) Türk dili ve edebiyatı, her türlü ilgi ve araştırmayı hak eden bir öneme sahiptir.
- D) Edebiyatçı ve bilim insanlarının Türk diline ettikleri hizmete halk da ortak olmalıdır.
- E) Halk ve aydınlar el ele vererek Türkçenin gelişmesi için var güçleriyle çalışmalıdır.

29. ve 30. soruları aşağıdaki parçaya göre yanıtlayınız.

Birleşmiş Milletler İklim Sözleşmesi'ne göre, bu yüzyılın sonuna kadar küresel ısınmayı kontrol altına alamazsak son yıllarda çokça karşılaştığımız orman yangınları, sel, fırtına gibi doğal afetlerin önü alınamayacak, denizlerdeki su sıcaklığı artışına bağlı olarak deniz ürünleri azalacak, bitki örtüsündeki değişimlerden dolayı birçok canlı türü yok olacak, temiz su ihtiyacı zirveye tırmanacak, özetle insanlığın geleceği tehlikeye girecek. Paris İklim Sözleşmesi bu amaca yönelik olarak ülkeleri önlem almaya davet ediyor ve karbon salımını azaltmak için bağlayıcı kurallar getirmelerini talep ediyor. Küresel ısınmayı kontrol altına almak için, yeryüzündeki ortalama sıcaklığın, Sanayi Devrimi öncesine göre en fazla 2°C artışla sınırlandırılması gerekiyor. Bu amacı karşılamaya yönelik olarak Avrupa Birliği, sera gazı salımını, 2030'a kadar %55 oranında azaltmayı; 2050'de ise tüm emisyonu sıfıra indirmeyi hedefliyor. 2°C artışı aşmamak için, sanayi, ulaşım, enerji sektörleri gibi karbon salımında göze batan kesimlere özel kısıtlamalar geliyor. Enerji sektörü, karbon kaynaklı üretimi sonlandırıyor; kömürden çıkış senaryoları hazırlıyor. Ulaşım sektörü, benzin ve mazotlu araçlar yerine elektrikli araçlara, uçak yerine tren, otomobil yerine toplu ulaşımına yöneliyor. Kentliler, araç kullanmak yerine, yürümeye, bisikletle ulaşımına yönlendiriliyor. Sanayi sektörü, yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneliyor; atıkları gözle görülür bir biçimde ve oranda azaltmaya gayret ediyor.

29. Bu parçada küresel ısınma sorununun çözümü için ortaya konan gelişmeler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Karbon salınımıyla ilgili özel kısıtlamaya gidilmesi
- B) Motorlu araçlardan elektrikli araçlara geçilmesi
- C) Bireylerin toplu değil bireysel taşımaya yönelmesi
- D) Yenilenebilir enerji kaynaklarına başvurulması
- E) Atık tasarrufunda ciddi ilerleme kaydedilmesi

30. Bu parçada küresel ısınmanın olası tehlikeleri arasında aşağıdakilerden hangisi sayılmamıştır?

- A) Birçok canlı türünün ortadan kalkması
- B) Doğal afetlerin sayısının artması
- C) Deniz ürünlerinin miktarının azalması
- D) Temiz suya olan ihtiyacın aşırı hâle gelmesi
- E) Sağlıksız beslenme sorununun baş göstermesi

31. ve 32. soruları aşağıdaki parçaya göre yanıtlayınız.

UNESCO 2021 yılı için Hacı Bektaş Veli, Ahi Evran ve Yunus Emre'yi anma ve kutlama yıl dönümleri programına aldı. Cumhurbaşkanlığı Genelgeleriyle de 2021 yılının "Yunus Emre ve Türkçe Yılı", "Hacı Bektaş Veli Yılı ve "Ahi Evran Yılı" olarak ulusal ve uluslararası etkinliklerle anılması kararlaştırıldı. Anadolu'nun kültürel inşasının maddi ve manevi zeminini oluşturan bu üç büyük ismin anılacak olması hiç kuşkusuz heyecan verici bir gelişme. Bu gelişme, Yunus'a ve Türkçeye dikkat kesilen çevrelerce anma etkinliklerinin çok ötesinde, tarihî bir fırsat olarak da görülüyor. Ancak bu fırsatın iyi değerlendirilmesi, söz konusu değerlerin evrensel boyutta yeniden görünür hâle gelmesi, yerel bağlamda çok iyi planlanmış etkinliklere ve organizasyonlara bağlı. Yunus Emre ve Türkçe Yılı için kutlamalar ve etkinlikler yapmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı görevlendirilmiş. Bakanlığın, meselenin önemine haiz etkinlikler yaptığını söylemek, şimdilik, maalesef mümkün değil, olacağı da benzemiyor.

31. Bu parçada, aşağıdakilerin hangisinden yakınılmaktadır?

- A) Uluslararası tanınırlığı olan Anadolu büyükleriyle ilgili etkinliklerin azlığından
- B) Kültür ve Turizm Bakanlığının etkinlik düzenlemede yetersiz kalmasından
- C) Anadolu'nun ortak değerlerinin ulusal ve uluslararası arenada tanıtılmamasından
- D) Yerli kültürün tanınması ve benimsenmesi ile ilgili inisiyatif almaktan kaçınılmasından
- E) Eldeki imkânların Yunus Emre ve Türk dili için yeterince seferber edilmemesinden

32. Bu parçanın anlatımında aşağıda verilen anlatım tekniklerinden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme
- B) Tartışma
- C) Betimleme
- D) Açıklama
- E) Karşılaştırma

SES BİLGİSİ

Ses Uyumları

- Büyük ve küçük ünlü uyumu olmak üzere ikiye ayrılır.

a. Büyük Ünlü Uyumu (Kalınlık - İncelik Uyumu)

- Türkçede bir sözcüğün ilk hecesinde ince bir ünlü (e, i, ö, ü) varsa daha sonraki hecelerde de ince bir ünlü (e, i, ö, ü); ilk hecesinde kalın bir ünlü (a, ı, o, u) varsa daha sonraki hecelerde de kalın bir ünlünün (a, ı, o, u) gelmesi kuralıdır.

- kaşık, becerikli, güzellik, yalın, düşünce
- Bazı sözcükler Türkçe oldukları hâlde sonradan değişime uğradığı için büyük ünlü uyumuna uymaz.
 - elma, anne, kardeş, hani, inanmak, şişman
- Türkçede “-yor, -ken, -ki, -leyin, -mtrak, -gil, -daş” ekleri kimi zaman büyük ünlü uyumunu bozar.

uyumsuz	uyumlu
akşamleyin	geceleyin
dayımgil	teyzemgil
ekşimtrak	sarımtrak

BİLGİ PENCERESİ

- Tek heceli ve birleşik sözcüklerde büyük ünlü uyumu aranmaz.

- taş, iş, ip, hanımeli, boşboğaz

BİRLİKTE ÇÖZELİM 1

- Bulduğumuz ortam kalabalıklaşmaya başlamıştı.
- İki takım arasında kıyasıya mücadele başladı.
- Çalışmalarını özenle hazırlayıp bize anlattı.
- Arkadaşları her hafta sonu bize geliyordu.

Numaralanmış cümlelerin hangilerindeki altı çizili sözcük büyük ünlü uyumuna uymamaktadır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) I ve IV

ÇÖZÜM

b. Küçük Ünlü Uyumu (Düzlük - Yuvarlaklık Uyumu)

- Türkçede bir sözcüğün ilk hecesinde düz bir ünlü (a, e, ı, i) varsa sonraki hecelerde de düz ünlü (a, e, ı, i) bulunur.

- menekşe, sevgi, ılık, bakıcı, kesinlik

- Türkçede bir sözcüğün ilk hecesinde yuvarlak bir ünlü (o, ö, u, ü) varsa sonraki hecelerde ya dar yuvarlak (u, ü) veya düz geniş (a, e) ünlüleri bulunur.

- ufak, koyun, büyük, zorluk

BİLGİ PENCERESİ

- Türkçe bir sözcükte ilk heceden sonra “o, ö” ünlüleri varsa küçük ünlü uyumuna uymaz.

BİLGİ PENCERESİ

- Türkçe olmasına rağmen bazı sözcükler orta hecesindeki “b, m, v” ünsüzleri yüzünden küçük ünlü uyumuna uymaz.

- kambur, kabuk, çamur, yamuk, tavuk

BİRLİKTE ÇÖZELİM 2

Aşağıdaki cümlelerin hangilerindeki altı çizili sözcük küçük ünlü uyumuna uymaktadır?

- A) Radyoda çok güzel bir türkü çalıyordu.
B) Bize muzır bir biçimde bakıyordu.
C) Küçük çocuk tavukları kovalıyordu.
D) Akşama kadar durmadan yağmur yağdı.
E) Yün yumaklarını toplayıp götürdü.

ÇÖZÜM

BİRLİKTE ÇÖZELİM 3

Aşağıdakilerden hangisi küçük ünlü uyumuna uymaz?

- A) yumurta B) mutfaktaki C) karanlık
D) çamur E) olaylardan

ÇÖZÜM

SES OLAYLARI (ÜNSÜZLERLE İLGİLİ)

1. Ünsüz Yumuşaması (Değişimi)

Türkçede “p, ç, t, k” sert ünsüzleriyle biten sözcüklerin sonuna ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde sözcüğün sonundaki sert ünsüzler yumuşayıp “b, c, d, g, ğ”ye dönüşür.

- genç-i → genci
- kap-ı → kabı
- içecek-i → içeceği
- dört-ü → dördü
- bardak-ı → bardağı
- tat-ı → tadı
- öğüt-ü → öğüdü

Ünsüz Yumuşamasına Aykırılık

“p, ç, t, k” sert ünsüzleriyle biten bazı sözcüklerin sonuna ünlüyle başlayan bir ek getirildiğinde sözcüğün sonundaki “p, ç, t, k” ünsüzleri “b, c, d, g, ğ”ye dönüşmez. Bu durumda “ünsüz yumuşamasına aykırılık” ortaya çıkar.

Bazı tek heceli sözcüklerde yumuşama olmaz.

- iç-i → içi
- kaç-a → kaça
- süt-ü → sütü
- koç-u → koçu

Bazı yabancı asıllı sözcüklerde yumuşama olmaz.

- sanat-ı, sepet-i, millet-i, hukuk-u, tazyik-i

Bazı türemiş sözcüklerde yumuşama olmaz.

- özet-i, yaşıt-ı, anıt-ı, taşıt-ı, yanıt-ı

Özel isimlerde yumuşama olmaz.

- Sinop'a, Tokat'ı, Ahmet'e

ETKİNLİK 1

Aşağıdaki cümlelerde ünsüz yumuşaması ve ünsüz yumuşamasına aykırı olan sözcükleri karşılarındaki kutucuğa yazınız.

1.	Renklerin ahengi hepimizi etkilemişti.
2.	Dolmuş bugün yine gecikmişti.
3.	Oturduğu konutu yıllar önce almıştı.
4.	Sınav evrakını getirmeyi unutmuş.
5.	Bardaktaki suyu bir yudumda içti.
6.	Yardım edebilir miyim, diye sordu.

BİRLİKTE ÇÖZELİM 4

İyi bir gözlem yeteneği ve analiz gücü olan yazarın kaleminden dökülen, insanın ruh dünyasını anlatan kelimeler; okuyan insanların tahayyülünde birkaç boyutlu yetkin bir film gibi belirir. Aslında gün içerisinde sıklıkla karşılaştığımız ve bazen basit bir olay gözümüze sıradan görünen davranışların, ilişkilerin arka planında tüm insanlar için tekerrür eden bir şablon olduğunu fark edebiliriz.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz yumuşaması yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

ÇÖZÜM

2. Ünsüz Benzeşmesi (Ünsüz Sertleşmesi, Ünsüz Uyumu)

☛ Sert ünsüzlerden biriyle (**f, s, t, k, ç, ş, h, p**) biten bir sözcükten sonra yumuşak bir ünsüzle (**c, d, g**) başlayan ek gelirse ekin başındaki yumuşak ünsüz “**ç, t, k**”ye dönüşür.

- kitap-cı → kitapçı
- 2023'de → 2023'te
- küs-gün → küskün
- giriş-gen → girişken
- sınıf-da → sınıfta
- seç-gin → seçkin
- et → etçil
- Sivas'da → Sivas'ta

ETKİNLİK 2

Aşağıdaki cümlelerde ünsüz benzeşmesi olan sözcükler varsa boş kutucuğa “+” yoksa “-” koyunuz.

1.	Bize karşı tavır birdenbire değişti.
2.	Bitkin bir hâlde gözüküyordu.
3.	İnsanın fikirleri günlük yaşamına yansıyor.
4.	Arabadan iner inmez babasının boynuna atladı.
5.	Küçük çocuk şaşkın şaşkın etrafına bakıyordu
6.	1972'den beri bu hizmet veriyoruz.
7.	Kış gelince atkıyı boynundan çıkarmaz.

ÖRNEK ÖSYM TARZI 1

Eğer yönelmeler bir arayışın yanılgılarını i çerseydi bugün tartışmak II zorunda olduğumuz III sanatsal sorunlar çok daha yetkin IV bir noktada V olurdu.

Bu cümlede altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz benzeşmesi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Ünsüz Düşmesi

☛ “**k**” ünsüzüyle biten kimi sözcükler, (**-cık, cik, -cek, -cak, -rak, -rek**) küçültme eklerini aldığı anda veya bu sözcüklere (**-i, -il, -il**) yapım ekleri getirildiğinde sözcüğün sonundaki “**k**” ünsüzü düşer.

- ufak-cık → ufacık
- alçak-l → alçal
- büyük-cek → büyücek
- küçük-rek → küçürek
- küçük-l → küçül
- ufak-rak → ufarak

İPUCU

☛ “**gül-üş-cük**” > gülücük ve “**öp-üş-cük**” > öpücük sözcüklerinde ünsüz düşmesi vardır.

BİLGİ PENCERESİ

☛ Ünsüz düşmesinin farklı şekillerde de karşımıza çıkabileceğini unutmayalım.

- ast-teğmen → asteğmen
- gel-dir → getir
- ad-daş → adaş
- kalk-dır → kaldır

ETKİNLİK 3

Aşağıdaki cümlelerde ünsüz düşmesine uğramış sözcükleri karşısında verilen boş kutucuğa yazınız.

1.	Metrodaki bebeğin minicik elleri vardı.
2.	Yumuşacık elleriyle başımı okşadı.
3.	Taşlar rüzgârın etkisiyle gittikçe ufalıyordu.
4.	Geliş gidişleri gittikçe seyrelti.
5.	Alçacık bir sedirde oturup sohbet ettik.
6.	Derste küçürek öykü örneği okuduk.
7.	Sokak ortasında büyücek bir bina görmüş-tük.

ÖRNEK ÖSYM TARZI 2

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz düşmesi vardır?

- A) Her geçen gün güzelliğini kaybediyordu.
 B) Dün eski okulumun önünden geçtim.
 C) Evin önünde kaybettiği eşyalarını arıyordu.
 D) Ormanda oluklardan akan buz gibi su içtik.
 E) Duvar yavaş yavaş yükselmeye başlıyordu.

4. Ünsüz Türemesi (Ünsüz İkizleşmesi)

☞ Dilimize Arapçadan girmiş bazı sözcükler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında veya bu sözcükler “**etmek, olmak**” gibi yardımcı eylemlerle birleştiğinde ünsüz türemesi meydana gelir.

- his-i → hissi
- af-ı → affı
- şık-ı → şikkı
- hat-ı → hattı
- zan etmek → zannetmek
- ret etmek → reddetmek

İPUCU

☞ İki sessizin yan yana geldiği her sözcükte ünsüz türemesi olmayabilir.

- eller, sessiz, güller, attı

ETKİNLİK 4

Aşağıdaki cümlelerde ünsüz türemesi bulunan sözcükleri karşılarındaki boş kutucuğa yazınız.

1.	Tıbbi kazanınca âdeta havalara uçtu.
2.	Sorunu kısa sürede halletmiş.
3.	Bizim hakkımızda çalışma başlatmış.
5.	Bu yıl telefon hattını yenilemişti.
6.	Kuş ormanının içinde sırrolmuştu.

ÖRNEK ÖSYM TARZI 3

Aşağıdaki dizelerin hangisinde “ünsüz türemesine” örnek bir kullanım vardır?

- Saklambaç oynarken arkadaşlar beni
Hep görürlerdi sayarken elliyi
- Yangınlar düştü yüreğime, ıssızlaştı şehir
Sokaklara hüzün yağdı, gözlerime yağmur
- Sessiz oturabilir miyiz seninle
Aramızda yaprakların hisirtisinden
- Sen gittin evimin adresi, kapımın zili gitti
Sen gittin sazımın teli, kuşumun dili gitti
- Şarkıyı türkünden, tilkiyi kürkünden
Altmış kırkından, zannetme kanarsın

ÖRNEK ÖSYM TARZI 4

Çıktığın yolda, bugün, yelken açık, yapayalnız
Gözlerin arkaya çevrilmeyerek pervasız
Yürü! Hür maviliğin bittiği son hadde kadar
İnsan, âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar

Bu dizelerde görülen ses olayları aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- Ünsüz türemesi – ünsüz düşmesi
- Ünlü türemesi – ünlü daralması
- Ünsüz düşmesi – ünsüz benzeşmesi
- Ünsüz yumuşaması – ünlü daralması
- Ünsüz benzeşmesi – ünsüz yumuşaması

ÖRNEK ÖSYM TARZI 5

İntihal, edebiyat dünyasının en tartışmalı konularından biridir. Edebiyat dünyası birbirine benzetilen eserlerle doludur. Kim kimden ne kadar almış ne kadar etkilenmiş öteden beri tartışılır. Burada yaşanan en büyük karmaşa etki ve intihal kavramlarının tespitinde oluşur. Hakkını korumak isteyen yazarlar ise bu konuda büyük uğraşlar vermektedir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- Ünsüz yumuşamasına aykırı sözcük vardır.
- Ünsüz benzeşmesine uğrayan sözcük kullanılmıştır.
- Ünsüz değişimi örneklenmiştir.
- Büyük ünlü uyumuna uymayan sözcükler vardır.
- Ünsüz türemesine yer verilmiştir.

ÖRNEK ÖSYM TARZI 6

Ben bir tablo ya da heykelden hoşlanmanın herhangi bir yanlışı deni olacağını düşünmüyorum. Birisi, ona doğup büyüdüğü yeri hatırlattığı için bir manzara resminden hoşlanabilir. Veya bir dostunu hatırlattığı için bir portreyi sevebilir. Bunun mühim bir tarafı yoktur.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Küçük ünlü uyumuna uymayan birden fazla sözcük vardır.
- Ünsüz yumuşamasına uğrayan sözcük kullanılmıştır.
- Ünsüz sertleşmesi örneklenmiştir.
- Ünsüz türemesine yer verilmiştir.
- Ünsüz düşmesine uğramış bir sözcük yoktur.

Örnek Cevap Anahtarı

1. D	2. E	3. E	4. E	5. C	6. D

1. Süreksiz sert ünsüzlerle (p, ç, t, k) biten bir sözcüğe ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde sert ünsüz yumuşar.

Aşağıdaki sözcüklerden hangisi bu kurala örnek gösterilemez?

- A) geçit B) senet C) söğüt
D) paraşüt E) kanat

2. Sert ünsüzlerden biriyle "f,s,t,k,ç,ş,h,p" biten bir sözcük "c,-d,g" ile başlayan ek aldığıında bu ünsüzler sertleşerek "ç,t,k" ünsüzlerine dönüşür.

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangisinde bu kuralın örneği yoktur?

- A) Onu ilk gördüğümüzde çok sevmiştik.
B) Uçak gecikince herkes meraklandı.
C) Dünya döndükçe seni unutmayacağız.
D) Her zaman girişkenliği ile ön plandaydı.
E) Akşam bir saatte etkinlikleri bitirdi.

3. Ağaçlar sonbahara hazırlanıyor
Bu şehir o eski İstanbul mudur
Karanlıkta bulutlar parçalanıyor
Sokak lambaları birden yanıyor

Bu dizelerde aşağıdaki ses olaylarından hangisi görülmektedir?

- A) Ünsüz düşmesi
B) Ünsüz değişimi
C) Ünsüz sertleşmesi
D) Hece düşmesi
E) Ünsüz türemesi

4. I. Dudağında kuruyup dağılan sözlerini
II. Sen henüz dokunmadın yalnızlığa kan gibi
III. Acıyı kaynatmadın içinde volkan gibi
IV. Karalar bağlamadın beni anlayamazsın
V. O kalp sende oldukça gülüm, ağlayamazsın

Numaralanmış dizelerin hangisinde ünsüz değişimi kuralına aykırı bir sözcük kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Ünlü düşünür, insanların genellikle kendini tanımaya zaman harcamadığını ve kendi güç durumlarıyla yüzleşmekten kaçabilme umuduyla daima koşturduğunu ileri sürüyormuş.

Bu cümlede numaralanmış sözlerin hangisinde birden fazla ses olayı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcükte bir ses olayı yoktur?**

- A) Asgari ücrete gelen zammı az bulmuştu.
B) Yemeğin tadı oldukça güzeldi.
C) Yazın Safranbolu'ya gidecektik.
D) Uzun bir yoldan geçip eve gittik.
E) Düşünde etrafına gülücükler saçıyordu.

7. Kutup ışıklarındaki renk çeşitliliği, atmosferdeki elementlerin farklı renkte ışık yaymasından kaynaklanır. Eğer parçacıklar, enerjilerini oksijen atomlarına aktarırsa uzun dalga boylarında etkileyici bir ışık oluşturur.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz benzeşmesi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Türkçede bazı ekler büyük ünlü uyumuna uymamaktadır.

Aşağıdakilerin hangisinde eklerin bu kullanımına uygun bir örnek yoktur?

- A) Her yaz köye misafirlerimiz geliyordu.
B) Gittiği yerden bize hediye getirmişti.
C) Yarınki maçı iple çekiyordum, demişti.
D) Meslektaşlarımla buluşup çay içtik.
E) Sabahleyin erkenden yola çıktı.

9. İnsan ne kadar yükselirse gönlü o kadar alçalmalıdır.

Bu cümledeki altı çizili sözcükteki ses olayına aşağıdakilerin hangisinde bir örnek vardır?

- A) Yapraklar sararmaya başlayınca kuşlar göç etmeye başlar.
B) Zilin çaldığını duyunca koşarak yanımıza kadar geldiler.
C) Yıllardır küs olduğu arkadaşını sonunda affedebilmişti.
D) Küçümser bir bakış attıktan sonra yoluna devam etti.
E) Yolculukta herkes birbirine güzel hediyeler almıştı.

10. Güzelliğinden çırpınan bu gecenin
Sularını evliyalar getirir
Bir gülücük gibi yolunur maziden
Yararak eşyanın sırrını
Sonsuzluğa aşka ve hürriyete doğru
Uzanır dağların sessizliğinden
Korkuya kapılmayalım diye

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ünsüz yumuşaması
B) Ünsüz sertleşmesi
C) Ünsüz yumuşamasına aykırılık
D) Ünsüz türemesi
E) Ünsüz düşmesi

11. (I) Kendine âşık olanlara aldırılmayıp onları karşılıksız bırakan ve çok güzel bir peri kızı olan Ekho, bir gün avlanan bir avcı görür. (II) Narkissos adındaki bu avcı çok yakışıklıdır, Ekho bu genç avcıya ilk görüşte âşık olur. (III) Ancak Narkissos bu sevgiyi karşılık vermeyerek peri kızının yanından uzaklaşır. (IV) Ekho bu durum karşısında günden güne eriyerek kara seveda ile içine kapanarak ölür. (V) Bütün vücudundan artakalan kemikleri kayalara, sesi ise bu kayalarda "eko" dediğimiz yankılara dönüşür.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde ünsüz yumuşaması vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. • Ünsüz türemesi
• Ünsüz uyumu
• Ünsüz değişimi

Aşağıdaki dizelerin hangisinde bu ses olayları görülmektedir?

- A) Güneşin doğuşundadır doğanın sana verdiği değer
B) Ve karşındakine değer verdiğin kadar insansın
C) Kendini güzel hissettiğin kadar güzelsin
D) Sevgiline hasret kaldığın kadar ona yakınsın
E) Unutma yağmurun yağdığı kadar ıslaksın

1. I. Kemik hücresi elde etme sürecini harekete geçiren ve bu süreci hızlandıran yeni bir yol bulundu.
II. Bu hızda devam ederse ortalama çiçeklenme büyük olasılıkla mart ayında gerçekleşecek.
III. Bazı canlılar, kayıp uzuvlarını yenileme ya da eksik bölümlerini tamamlama yeteneğine sahiptir.
IV. Balıkların renkleriyle, hareketleriyle ya da elektrikle iletişim kurduğu düşünülüyor.
V. Bilim insanları, iki yıl içerisinde çelikten daha güçlü ve plastik kadar hafif bir malzeme geliştirdi.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde ünsüz yumuşamasına uğramış bir sözcük kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangisi “ünsüz benzeşmesine” örnek olamaz?**

- A) Deney ve araştırmalar sonucunda karıncaların koloni hâlinde yaşadıkları görüldü.
B) Oldukça sessiz olan baykuşlar, geceleri çok sessiz bir ortamda avlanırken bu özellikleri onların çok işine yarar.
C) Ağaçlarda tembel hayvan ya da karıncayıyan gibi hayvanların açtığı deliklere de rastlanabiliyor.
D) Günümüzde rüzgâr türbini, uçak, insansız hava aracı gibi kanatlı araç ve sistemler, birer gürültü kaynağıdır.
E) Yüksek konsantrasyon gerektiren hassas bir görevi gerçekleştirirken ince motor becerileri için içine girer.

3. Bir anketi değerlendiren araştırmacılar, 18 köpeğe iki farklı dilde kitap okuması ve konuşmaya benzemeyen insan sesleri dinletti. Köpeklerin yalnızca konuşma ile konuşmaya benzemeyen sesleri ayırt edebildiklerini değil, aynı zamanda tanıdık ve yabancı dillere de farklı tepkiler verdiklerini gördüler.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ünsüz türemesi
B) Ünsüz sertleşmesi
C) Büyük ünlü uyumuna uymayan sözcük
D) Ünsüz değişimi
E) Ünsüz yumuşamasına aykırılık

4. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde “ünsüz düşmesine” örnek bir kullanım vardır?**

- A) Bu afyon ruhu gibi baygın mahalleden
Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsın sen
B) Ben büyük şarkıları severim; büyük olsun
Deniz gibi, gökyüzü gibi her şey ve mahzun
C) Gün olur hüzünlü bir musikidir duyduğum
Minicik ellerinde keman telleri, piyano tuşları
D) Denizler yolculuğa çağırır durur da beni
Gitmem düşünerek geri döneceğim günü
E) İnsan bir yanınca Kerem misali yanmalı
Uykudan bile mahşer gününde uyanmalı

5. Sıcacık ve güneşli bir günde dışarıda zaman geçirdiğimizde, fazla fiziksel aktivitede bulunmasak dahi hızla yorulduğumuzu hissederiz.

Bu cümlede;

- I. Ünsüz benzeşmesi,
II. Ünsüz türemesi,
III. Ünsüz yumuşaması,
IV. Ünsüz düşmesi

ses olaylarından hangileri bulunmaktadır?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

6. Ey genç adam, yolumu adım adım bilirsin
Erken gel, beni evde bulamayabilirsin

Bu dizelerdeki ses olayının benzeri aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

- A) Caddede yürüyen insanlar etrafa bakmadan gidiyorlardı.
B) Öğretmenimiz, davete bütün öğrencilerin çağrılmasını istiyordu.
C) Biraz önce yeni arabasını heyecanla evinin önüne park etti.
D) Ormana gitmeden önce başımıza gelecekleri önceden hissetmişti.
E) Bir müddet konudan konuya atlayarak sohbete devam ettik.

7. Aşağıdaki dizelerin hangisinde bir sözcükte birden fazla ünsüz benzeşmesi vardır?

- A) Terlemeyle birlikte vücutta gerçekleşen su kaybı yüzünden kan hacmi de bir miktar azalır.
- B) Bir grup gök bilimci, Dünya'ya yaklaşık 1500 ışık yılı mesafedeki genç bir yıldızın etrafında tuz molekülleri tespit etti.
- C) Egzersiz yapmanın tansiyonu düşürmede tansiyon ilaçları kadar etkili olabildiğini gösteren sonuçlar elde edilmiştir.
- D) Geçmişten günümüze kadar farklı amaçlar için çok çeşitli harita projeksiyonları geliştirilmiştir.
- E) Bu uygulaması sayesinde, kardiyovasküler hastalık ve diyabet vakası sayısının gittikçe azaldığı tahmin ediliyor.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ünsüz türemesine (ikizleşme) örnek yoktur?

- A) Onun şerrinden korunmak için her şeyi yaptı.
- B) Hakkını sonuna kadar korumak için çabaladı.
- C) Cevap şikkini bulunca çok mutlu olmuştu.
- D) Geçen hafta kendisine ait hisse senetlerini satmıştı.
- E) Kapatıyorum zannıyla kilitlemişim, demişti.

9. Öğrenciler, kamera kullanarak şeffaf jelde filizlenen pirinç tohumlarını kaydettiler.

Bu cümledeki altı çizili sözcükte bulunan ses olayları aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Ünlü düşmesi – ünsüz türemesi
- B) Ünsüz yumuşaması – ünsüz benzeşmesi
- C) Ünlü türemesi – ünsüz yumuşaması
- D) Ünsüz yumuşaması – ünsüz türemesi
- E) Ünsüz benzeşmesi – ünlü daralması

10. On dört basamaklı bir sentez sürecinin ürünü olan ufacık şeridin yararlı olabileceği bir alan bugün için bilinmiyor. Ancak bu araştırma sayesinde nanometre ölçeğinde karmaşık yapılar üretme konusunda önemli bilgiler edinildiği belirtiliyor.

Bu parçada altı çizili sözcüklerin hangisinde diğerlerinden farklı bir ses olayı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Biter miydi gecenin hüznü

Hani o karanlıklarda

Kaybolanlar var ya

Diner miydi türküsü

Duyulmaz mıydı gün ağarınca

Bu dizelerdeki numaralanmış sözlerden hangilerinde ünsüz yumuşaması vardır?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) II ve V E) III ve V

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç içinde verilen ses olayı yoktur?

- A) Uçak alçalmaya başladığında çok korkmuşum. (Ünsüz düşmesi)
- B) Bitki kökleri ile ilgili olarak yeni bilgiler elde edildi. (Ünsüz benzeşmesi)
- C) Meslek dışında kendi tabiriyle hobisi fotoğrafçılıktı. (Ünsüz yumuşamasına aykırılık)
- D) Tavırlarından akıllı biri olduğunu zannediyorduk. (Ünsüz türemesi)
- E) Cebinden bir miktar para çıkarıp bana uzattı. (Ünsüz yumuşaması)